ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 10.5.2017
COM(2017) 240 final

ΕΓΓΡΑΦΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΙΘΑΣΕΥΣΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Την 1η Μαρτίου 2017 η Επιτροπή εξέδωσε τη Λευκή Βίβλο για το μέλλον της Ευρώπης. Πρόκειται για την αφετηρία για μια ειλικρινή και ευρείας κλίμακας συζήτηση σχετικά με το μέλλον της Ένωσης των 27. Ως περαιτέρω συμβολή στη συζήτηση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσιάζει σειρά εγγράφων προβληματισμού σχετικά με καίρια θέματα που θα είναι καθοριστικά για τα επόμενα έτη.

Το εν λόγω έγγραφο για την τιθάσευση της παγκοσμιοποίησης είναι το δεύτερο κατά σειρά. Αποβλέπει σε εύλογη και τεκμηριωμένη εκτίμηση της σημασίας της παγκοσμιοποίησης για την Ευρώπη και τους Ευρωπαίους.

Πολλοί Ευρωπαίοι, ιδίως οι νεότεροι, διαπιστώνουν ότι η σύνδεσή τους με άτομα από άλλες χώρες και ηπείρους μπορεί να βελτιώσει τη ζωή τους. Έχουν δίκιο — περίπου το ένα τρίτο του εθνικού μας εισοδήματος προέρχεται από εμπορικές συναλλαγές με τον υπόλοιπο κόσμο.

Πολλοί Ευρωπαίοι παραμένουν, ωστόσο, επιφυλακτικοί. Αντιλαμβάνονται την παγκοσμιοποίηση ως συνώνυμη με την απώλεια θέσεων απασχόλησης, την κοινωνική αδικία ή με υποβάθμιση των συνθηκών σε ό,τι αφορά το περιβάλλον, την υγεία ή την ιδιωτική ζωή. Θεωρούν ότι συντελεί στη διάβρωση παραδόσεων και ταυτοτήτων. Οι ανησυχίες αυτές επιβάλλεται να αντιμετωπιστούν. Και τούτο είναι δυνατό μόνον εφόσον αντιμετωπίσουμε ανοιχτά τα θέματα αυτά. Η συζήτηση θα μας ισχυροποιήσει και θα μας εξοπλίσει καλύτερα ώστε να βρούμε βιώσιμες και εύλογες απαντήσεις, που να ανταποκρίνονται στις επιδιώξεις των Ευρωπαίων πολιτών.

Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, τοπικά θέματα ανάγονται σε παγκόσμια, ενώ παγκόσμια καθίστανται τοπικά. Ενόσω η παγκοσμιοποίηση επηρεάζει σχεδόν κάθε πτυχή της ζωής μας, οι πολίτες και οι περιφέρειές μας αντιμετωπίζουν αυτές τις εξελίξεις με πολύ διαφορετικό τρόπο.

Ως εκ τούτου, τώρα είναι η στιγμή να εξετάσουμε τι μπορεί να κάνει η ΕΕ για να διαμορφώσει την παγκοσμιοποίηση σύμφωνα με τα κοινά μας συμφέροντα και αξίες. Να αναρωτηθούμε τι μπορούμε να κάνουμε για την προστασία, την υπεράσπιση και την ενίσχυση των δικαιωμάτων των ευρωπαίων πολιτών, ιδίως των πλέον ευάλωτων. Και, τέλος, να συμφωνήσουμε με ποιον τρόπο μπορεί η ΕΕ — από τα θεσμικά της όργανα ως τα κράτη μέλη, τις περιφέρειες, τους δήμους, τους κοινωνικούς εταίρους, την ευρύτερη κοινωνία των πολιτών, τις επιχειρήσεις, τα πανεπιστήμια — και οι διεθνείς εταίροι της να ομονοήσουν ώστε να τιθασεύσουν την παγκοσμιοποίηση.

Δήλωση των ηγετών των 27 κρατών μελών και του

Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

«*Η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζει πρωτόγνωρες προκλήσεις, τόσο παγκόσμιες όσο και εγχώριες: περιφερειακές συγκρούσεις, τρομοκρατία, αυξανόμενες μεταναστευτικές πιέσεις, προστατευτισμός και κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες. Είμαστε αποφασισμένοι να αντιμετωπίσουμε από κοινού τις προκλήσεις ενός ταχέως μεταβαλλόμενου κόσμου και να προσφέρουμε στους πολίτες μας ασφάλεια, αλλά και νέες ευκαιρίες. Θα καταστήσουμε την Ευρωπαϊκή Ένωση ισχυρότερη και πιο ανθεκτική, χάρη σε ακόμη μεγαλύτερη ενότητα και αλληλεγγύη μεταξύ μας και σεβασμό των κοινών κανόνων. Η ενότητα αποτελεί ανάγκη όσο και ελεύθερη επιλογή. Μεμονωμένοι, θα περιθωριοποιηθούμε από την παγκόσμια δυναμική. Ενωμένοι, θα έχουμε την καλύτερη ευκαιρία να την επηρεάσουμε, καθώς και να υπερασπιστούμε τα κοινά μας συμφέροντα και αξίες*.»

Ρώμη, 25 Μαρτίου 2017.

«Το να είσαι Ευρωπαίος σημαίνει επίσης να είσαι ανοιχτός και να συναλλάσσεσαι με τους γείτονές μας, αντί να τους κηρύσσεις τον πόλεμο. Σημαίνει να είσαι ο μεγαλύτερος εμπορικός συνασπισμός παγκοσμίως, με εμπορικές συμφωνίες που έχουν υπογραφεί ή βρίσκονται στο στάδιο της διαπραγμάτευσης με περισσότερους από 140 εταίρους σε όλο τον πλανήτη.

Και εμπόριο σημαίνει θέσεις εργασίας - για κάθε 1 δισ. EUR που λαμβάνουμε από τις εξαγωγές, δημιουργούνται 14 000 επιπλέον θέσεις εργασίας σε όλη την ΕΕ. Και πάνω από 30 εκατομμύρια θέσεις εργασίας, δηλαδή μία στις 7 θέσεις εργασίας στην ΕΕ, εξαρτώνται σήμερα από τις εξαγωγές προς τον υπόλοιπο κόσμο.

Jean-Claude Juncker

Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Ομιλία για την κατάσταση της Ένωσης, 14 Σεπτεμβρίου 2016

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ

1.1. Η παγκοσμιοποίηση δεν είναι καινοφανής, τώρα όμως μεταβάλλεται ταχέως

1.2. Πρόκειται για μια θετική δύναμη αλλαγής ...

1.3. ... αλλά συνεπάγεται επίσης προκλήσεις

2. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

2.1. Το 2025 η παγκοσμιοποίηση θα είναι πολύ διαφορετική απ' ό,τι σήμερα ...

2.2. ... και πρέπει να αντισταθούμε στον πειρασμό του απομονωτισμού ή της αδράνειας

3. Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ: ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΠΛΑΣΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΙΣΩΝ ΟΡΩΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

3.1. Η ΕΕ συνιστά ήδη δύναμη για μια δικαιότερη παγκόσμια τάξη ...

3.2. ... αλλά πρέπει να γίνουν περισσότερα βήματα στο μέλλον ...

3.3. ... και η ΕΕ πρέπει να αναλάβει δράση ώστε να αποκατασταθούν ίσοι όροι ανταγωνισμού

4. Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ: ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΤΑΜΕΡΙΖΟΝΤΑΣ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΟΝΤΑΣ ΤΗ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

4.1. Οι σθεναρές κοινωνικές και εκπαιδευτικές πολιτικές είναι το κλειδί για την εξασφάλιση ανθεκτικότητας και δίκαιης κατανομής του πλούτου...

4.2. ... ενώ απαιτούνται μείζονες προσπάθειες ώστε η Ευρώπη να καταστεί μια ανταγωνιστική οικονομία καινοτομίας ...

4.3. ... σε στενή σύμπραξη με ενισχυμένες περιφέρειες

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

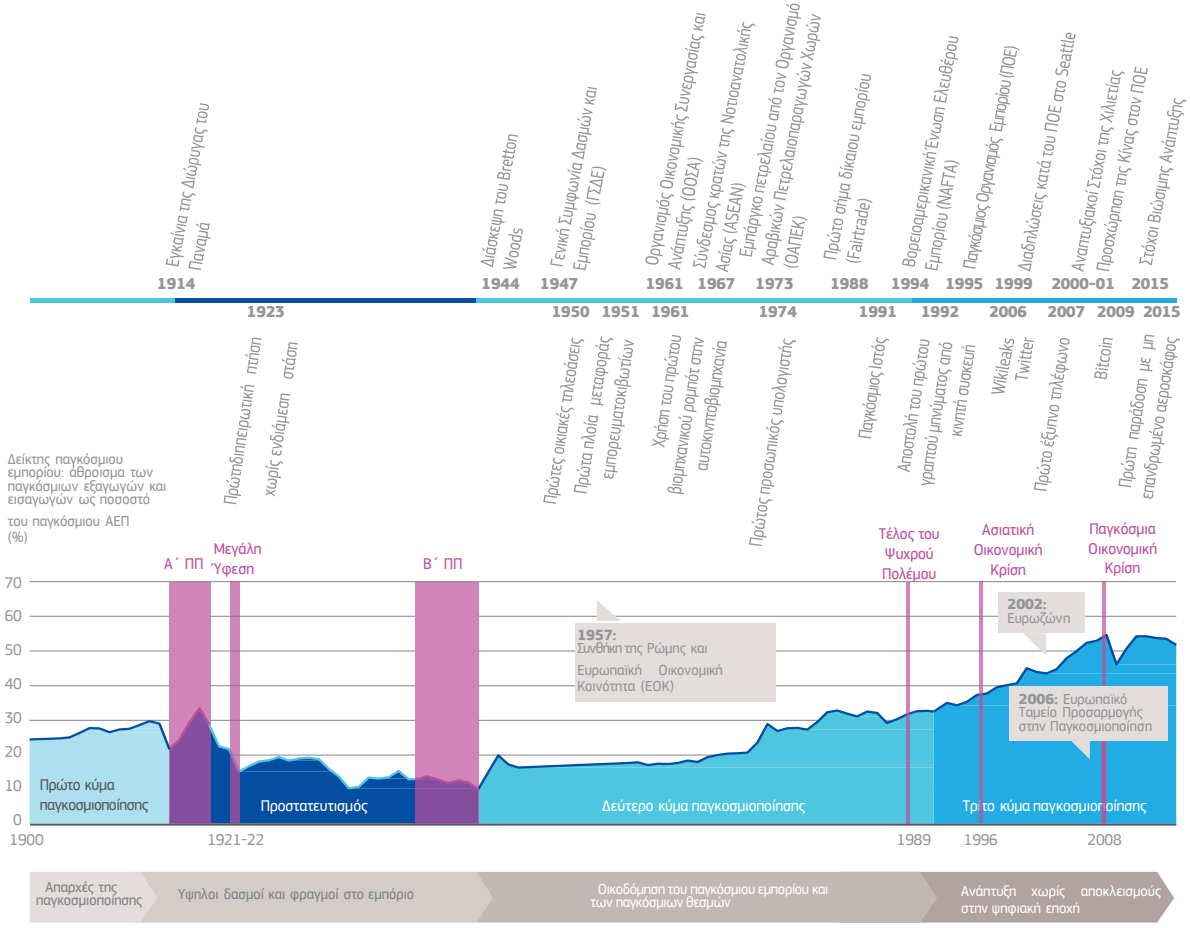
1. ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ

1.1. Η παγκοσμιοποίηση δεν είναι καινοφανής, τώρα όμως μεταβάλλεται με μεγάλη ταχύτητα

Οι παγκόσμιες συναλλαγές καταγράφουν ήδη αιώνες ιστορίας, αντικατοπτρίζοντας το ανθρώπινο ένστικτο ανεύρεσης νέων ευκαιριών, ανακάλυψης νέων ανθρώπων και τόπων, καθώς και ανταλλαγής ιδεών και αγαθών. Οι βασικές κινητήριες δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης υπήρξαν το εμπόριο αγαθών και οι κεφαλαιακές ροές. Σήμερα, με την ταχεία τεχνολογική εξέλιξη, ολοένα και περισσότερο κατευθύνεται από τη γνώση.

Καινοτομίες, όπως το διαδίκτυο και η εμφάνιση των αναδυόμενων οικονομιών επιτάχυναν περαιτέρω τις ανταλλαγές σε παγκόσμια κλίμακα και συνέβαλαν στον μετασχηματισμό του χαρακτήρα τους. Τα περισσότερα προϊόντα δεν παράγονται πλέον σε μία μόνο χώρα, αλλά είναι μάλλον «made in the world». Ενσωματώνουν πρώτες ύλες, συστατικά μέρη, τεχνολογίες και υπηρεσίες προερχόμενα από διαφορετικές χώρες και ηπείρους. Έξυπνα τηλέφωνα ή ιατροτεχνολογικά προϊόντα μπορεί να σχεδιάζονται στην Ευρώπη ή στις ΗΠΑ και να συναρμολογούνται στην Ασία ή στην Ανατολική Ευρώπη από εξαρτήματα που κατασκευάζονται αλλού. Οι αλυσίδες εφοδιασμού έχουν αποκτήσει πλέον παγκόσμια διάσταση.

Διάγραμμα 1: Οι φάσεις της παγκοσμιοποίησης

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016), Klasing and Milionis (2014), World Bank (2017), προσαρμογή από NBER Macrohistory Database

Το εμπόριο, που στις αρχές της δεκαετίας του 1970 αντιπροσώπευε λιγότερο από 20 τοις εκατό του παγκόσμιου ΑΕΠ, καταλαμβάνει σήμερα περίπου το μισό. Ακόμη και αν το παραδοσιακό εμπόριο αγαθών παρουσιάζει σε γενικές γραμμές σταθεροποίηση, άλλες μορφές ανταλλαγής, όπως οι ροές δεδομένων, βρίσκονται ακόμη σε εκθετικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Οι εκτιμήσεις δείχνουν ότι, με το ενδεδειγμένο πλαίσιο, έως το 2020, η αξία της οικονομίας των δεδομένων θα έχει αυξηθεί σε 739 δισεκατομμύρια EUR, ποσό που αντιπροσωπεύει το 4% του συνολικού ΑΕΠ της ΕΕ, δηλαδή πάνω από το υπερδιπλάσιο της σημερινής αξίας.

Διάγραμμα 2: Η παγκοσμιότητα είναι η σημερινή πραγματικότητα

Σημείωση: στοιχεία για το 2016 ή πλέον πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία (2015)

Πηγή: McKinsey Global Institute, Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού των ΗΕ, ΟΟΣΑ, Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Ταυτόχρονα, ο κόσμος αντιμετωπίζει ολοένα και περισσότερο διακρατικές προκλήσεις, από άνευ προηγουμένου μεταναστευτικές ροές, έως τρομοκρατικές απειλές, χρηματοπιστωτικές κρίσεις, πανδημίες ή αλλαγή του κλίματος. Ακόμα και οι μεγαλύτερες και πλουσιότερες ευρωπαϊκές χώρες δεν έχουν πλέον τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν μόνες τους τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν. Στο σημερινό κόσμο, η παγκόσμια συνεργασία καθίσταται ολοένα σημαντικότερη.

1.2. Πρόκειται για μια θετική δύναμη αλλαγής ...

Ένας πιο συνδεδεμένος κόσμος έχει δημιουργήσει νέες ευκαιρίες. Οι πολίτες πλέον ταξιδεύουν, εργάζονται, διδάσκονται και ζουν σε διαφορετικές χώρες. Αλληλεπιδρούν μεταξύ τους στο διαδίκτυο, ανταλλάσσουν τις ιδέες τους, τη νοοτροπία και τις εμπειρίες τους. Οι σπουδαστές έχουν επιγραμμική πρόσβαση σε μαθήματα κορυφαίων πανεπιστημίων ανά την υφήλιο. Οι χώρες μπορούν να παράγουν περισσότερα δαπανώντας λιγότερα, χάρη στην εξειδίκευση σε αυτό που κάνουν καλύτερα και στην αξιοποίηση οικονομιών κλίμακας σε παγκόσμιες αγορές. Ο διεθνής ανταγωνισμός, η παγκόσμια δράση για το κλίμα, η επιστημονική συνεργασία και η ανταλλαγή ιδεών έδωσαν ώθηση στη δημιουργικότητα και

επιτάχυναν την καινοτομία. Οι εταιρείες που δραστηριοποιούνται στις διεθνείς αγορές παραμένουν ανταγωνιστικές, επειδή μαθαίνουν και προσαρμόζονται ταχύτερα[1].

Οι ευρωπαϊκές εξαγωγές αυξήθηκαν, καθώς οι πελάτες παγκοσμίως ζητούν τα υψηλής ποιότητας αγαθά και υπηρεσίες που παρέχουμε. Τα αεροσκάφη μας, τα αυτοκίνητα ανώτερης κατηγορίας, τα βιομηχανικά μηχανήματα, τα καλλυντικά και τα προϊόντα υγιεινής, τα είδη ρουχισμού υψηλής ποιότητας και τα ποιοτικά τρόφιμα παρουσιάζουν μεγάλη ζήτηση. Μαζί με τις υπηρεσίες συμβουλών, τεχνολογίας ή μεταφορών που παρέχουμε, συμβάλλουν στο υψηλό επίπεδο των εξαγωγών της ΕΕ, συνολικού ύψους 1 746 δισ. EUR το 2016, και στηρίζουν καλύτερα αμειβόμενες θέσεις απασχόλησης. Κάθε δισεκατομμύριο ευρώ εξαγωγών στηρίζει 14.000 θέσεις εργασίας. Και δεν είναι μόνο οι μεγάλες εταιρείες που ωφελούνται: πάνω από το 80% των Ευρωπαίων εξαγωγέων είναι ΜΜΕ[2].

Μία ιταλική ΜΜΕ πωλεί καθαριστικά μηχανήματα ακριβείας σε πελάτες των κλάδων της αεροδιαστημικής, της ιατρικής ή των ειδών πολυτελείας στην Ευρώπη, το Ισραήλ, την Κίνα ή την Ινδία. Απασχολεί δεκάδες εργαζόμενους στην περιοχή που κατοικούν και συμβάλλει στην τοπική οικονομία μέσω της αλυσίδας εφοδιασμού της και των φόρων που καταβάλλει.

Φθηνότερα υλικά και νέες τεχνολογίες που εισάγονται από το εξωτερικό καθιστούν επίσης τις επιχειρήσεις μας ανταγωνιστικότερες, συμβάλλοντας επομένως στη διατήρηση θέσεων εργασίας στην ΕΕ. Το 80% των εισαγωγών της ΕΕ είναι πρώτες ύλες, ημικατεργασμένα προϊόντα, κεφαλαιουχικά αγαθά και συστατικά μέρη που είναι αναγκαία για τη λειτουργία της ευρωπαϊκής οικονομίας.

Οι εισαγωγές προσφέρουν επίσης στους ευρωπαίους καταναλωτές ευρύτερη επιλογή και χαμηλότερες τιμές. Τούτο βοηθά στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και την ενίσχυση της αγοραστικής δύναμης, ιδίως των νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα, που καταναλώνουν περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες ως ποσοστό του εισοδήματός τους. Οι περισσότεροι Ευρωπαίοι έχουν πλέον πρόσβαση σε οικονομικά προσιτά έξυπνα τηλέφωνα, υπολογιστές, ιματισμό, τρόφιμα, ιατρική περίθαλψη και μεταφορές, τα οποία δεν ήταν διαθέσιμα στις προηγούμενες γενιές.

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις αποτελούν βασική πηγή κεφαλαίων και μεταφοράς τεχνολογίας. Πολλοί άνθρωποι από χώρες εκτός της ΕΕ έχουν ενταχθεί επιτυχώς στις κοινωνίες μας. Έχουν καλύψει κρίσιμες ελλείψεις σε εργατικό δυναμικό, από τις υπηρεσίες φροντίδας για τους ηλικιωμένους, έως τις γεωργικές εργασίες ή την ειδικευμένη έρευνα και την ανάπτυξη προϊόντων.

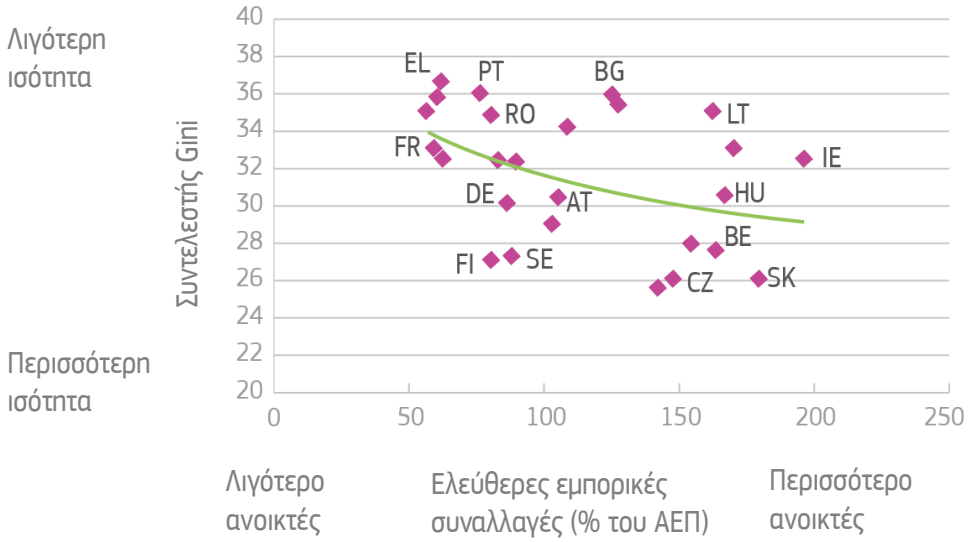
Το αυξανόμενο κόστος και η σπανιότητα των φυσικών πόρων, η αύξηση του πληθυσμού και η ρύπανση έχουν ωθήσει τις αναδυόμενες οικονομίες να μεταστραφούν γρήγορα από τα ορυκτά καύσιμα και να αναπτύξουν περισσότερη καθαρή ενέργεια και τεχνολογικά αποδοτικότερες χρήσεις της ενέργειας και των πόρων, με αποτέλεσμα βελτιωμένα περιβαλλοντικά πρότυπα.

Το παγκόσμιο άνοιγμα του εμπορίου έδωσε ώθηση στην οικονομική μεγέθυνση της ΕΕ, αυξάνοντας την ευημερία και συμβάλλοντας στο να παραμείνουμε ανταγωνιστικοί[3]. Το μερίδιο της ΕΕ στις παγκόσμιες εξαγωγές αγαθών παραμένει πάνω από 15%, με ελάχιστη μόνο μείωση από τα τέλη του προηγούμενου αιώνα και την εμφάνιση της Κίνας ως μέλους

[1] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2010, Έκθεση για τη διεθνοποίηση των ΜΜΕ.
[2] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015, «Οι εξαγωγές της ΕΕ στον κόσμο: επίδραση στην απασχόληση και το εισόδημα»
[3] IMF, World Bank, WTO (2017) Making Trade an Engine of Growth for All. The Case for Trade and for Policies to Facilitate adjustments.

του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και μεγάλης εξαγωγικής δύναμης. Ορισμένα από τα κράτη μέλη μας που είναι τα πλέον ενσωματωμένα στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού διαθέτουν τόσο υψηλότερα εισοδήματα όσο και χαμηλότερες ανισότητες. Η επιτυχία αυτή εξασφάλισε τους πόρους με τους οποίους μπορούμε να στηρίξουμε το κοινωνικό μας μοντέλο και να προστατεύσουμε το περιβάλλον.

Διάγραμμα 3: Οι πιο ανοικτές οικονομίες της ΕΕ παρουσιάζουν λιγότερες ανισότητες

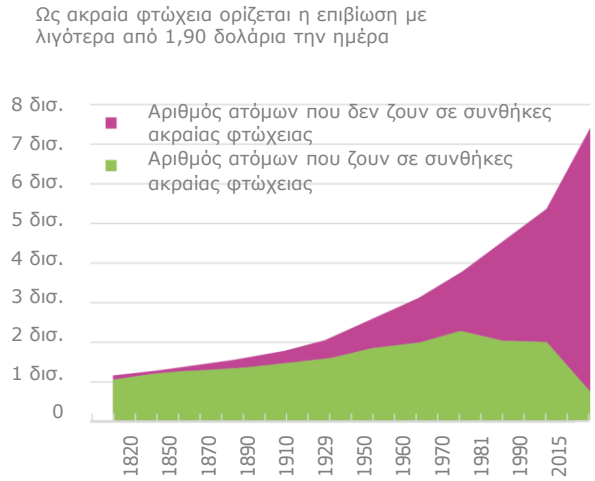
Σημείωση: Πλέον πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία (2012). Εισοδηματική κατανομή μεταξύ ατόμων με βάση τον συντελεστή Gini, όπου 0 ισοδυναμεί με πλήρη ισότητα. Ελεύθερες εμπορικές συναλλαγές ως ποσοστό των εισαγωγών και εξαγωγών επί του ΑΕΠ.

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα (2017)

Η παγκοσμιοποίηση είχε παρόμοια θετικά αποτελέσματα σε ολόκληρο τον κόσμο[4]. Συνέβαλε στην έξοδο εκατοντάδων εκατομμυρίων ανθρώπων από τις συνθήκες φτώχειας και έδωσε τη δυνατότητα σε φτωχότερες χώρες να καλύψουν το χαμένο έδαφος. Συντέλεσε στην αύξηση της σταθερότητας, της δημοκρατίας και της ειρήνης. Οι στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης του ΟΗΕ αποτέλεσαν το παγκόσμιο πλαίσιο για την αντιμετώπιση της φτώχειας, τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου στις αναπτυσσόμενες χώρες, και, τέλος, τη δημιουργία μελλοντικών εξαγωγικών αγορών. Η προοπτική ενός βιώσιμου και ευημερούντος μέλλοντος εντός της χώρας συμβάλλει επίσης στη μείωση και τη διαχείριση των παράνομων μεταναστευτικών ροών προς την Ευρώπη.

[4] ΟΟΣΑ (2017), Key Issues Paper : Making Globalisation Work ; Better Lives For All, C(2017)32,

Διάγραμμα 4: Κάθε μέρα όλο και περισσότερα άτομα ανά την υφήλιο βγαίνουν από την ακραία φτώχεια

Σημείωση: Ο δείκτης διεθνές δολάριο ανά ημέρα προσαρμόζεται με βάση τις διαφορές τιμών μεταξύ χωρών και τις μεταβολές των τιμών με την πάροδο του χρόνου (πληθωρισμός)

Πηγή: Max Roser βάσει στοιχείων της Παγκόσμιας Τράπεζας (2017) και Bourguignon and Morrisson (2002)

1.3. ... αλλά συνεπάγεται επίσης προκλήσεις

Ταυτόχρονα, η παγκοσμιοποίηση δημιουργεί επίσης προβλήματα. Τα οφέλη της κατανέμονται ανισομερώς μεταξύ των ατόμων και των περιφερειών, εκ των οποίων ένα μέρος έχει μικρότερο δυναμικό προσαρμογής σε αλλαγές και στον ανταγωνισμό. Τις τελευταίες δεκαετίες, πολλές χώρες – ενίοτε με χαμηλότερους μισθούς, περιβαλλοντικά πρότυπα ή φόρους – ανταγωνίζονται ολοένα και περισσότερο την Ευρώπη σε κλάδους χαμηλής ειδίκευσης και χαμηλής προστιθέμενης αξίας. Το γεγονός ότι οι άλλες χώρες δεν έχουν τα ίδια βιοτικά, κοινωνικά, περιβαλλοντικά, φορολογικά και άλλα πρότυπα όπως η Ευρώπη σημαίνει ότι οι εταιρείες μπορούν να αξιοποιούν αυτές τις διαφορές για να αποκτήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Αυτό οδήγησε σε κλείσιμο εργοστασίων, απώλειες θέσεων εργασίας ή σε πίεση υποβάθμισης των αμοιβών και των συνθηκών των εργαζομένων. Οι εταιρείες που δεν είναι σε θέση να ανταγωνιστούν παραγωγικότερους ή φθηνότερους ομολόγους τους από το εξωτερικό κλείνουν αφήνοντας διαρκή αρνητικό αντίκτυπο στους απολυμένους, τις οικογένειές τους και την ευρύτερη περιοχή.

Ορισμένες αλλοδαπές εταιρείες και κυβερνήσεις έχουν επιδοθεί σε αθέμιτες εμπορικές πρακτικές. Ευρωπαϊκές βιομηχανίες, όπως η χαλυβουργία και η ναυπηγική βιομηχανία επλήγησαν από εισαγωγές «ντάμπινγκ», συνδεόμενες με δημόσιες επιδοτήσεις και πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα σε ορισμένες τρίτες χώρες. Άλλες χώρες απολαμβάνουν τα οφέλη της διεθνούς ανοικτής οικονομίας χάρη στην αύξηση των εξαγωγών τους, αλλά δεν ανταποδίδουν και κρατούν την εγχώρια οικονομία τους κλειστή σε αλλοδαπές εταιρείες.

Επιπλέον, οι μεγάλες επιχειρήσεις μπορούν να επωφεληθούν από κενά στους διεθνείς κανόνες και να μεταφέρουν τα κέρδη τους σε δικαιοδοσίες με χαμηλή φορολογία, αντί να καταβάλλουν φόρους εκεί όπου παράγουν και πωλούν. Οι στρατηγικές αυτές στερούν φορολογικά έσοδα από κυβερνήσεις της ΕΕ και συμβάλουν στην αδικία, όπως και στην αντίληψη ότι η παγκόσμια ενοποίηση ωφελεί μόνο τις μεγάλες εταιρείες και τους εύπορους πολίτες.

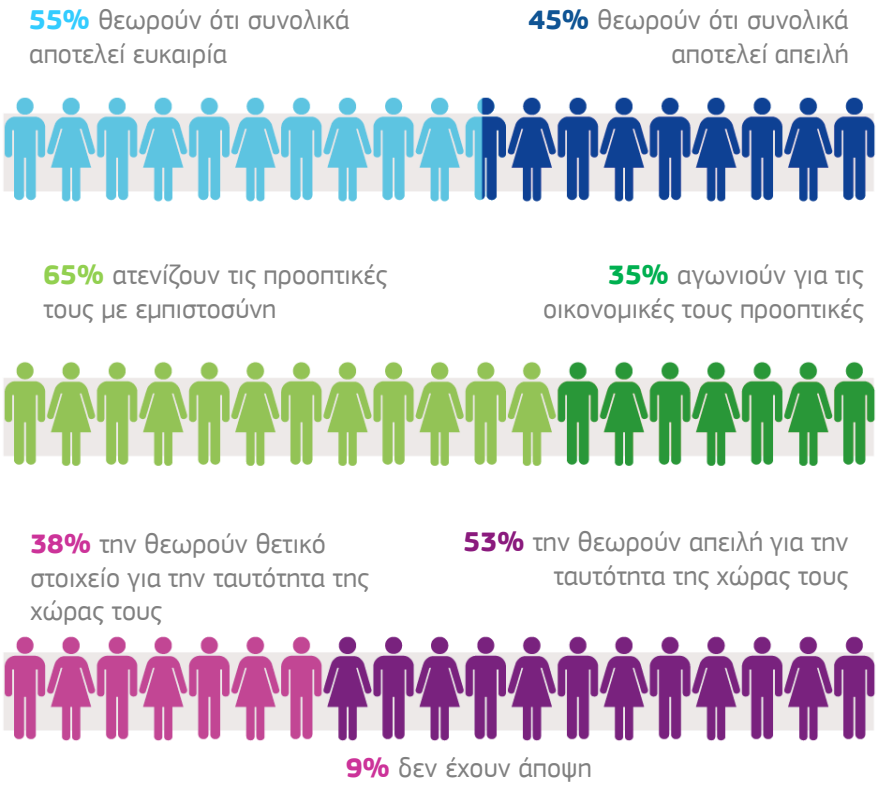
Ο συνδυασμός παγκοσμιοποίησης και τεχνολογικών αλλαγών έχει αυξήσει τη ζήτηση για ειδικευμένο εργατικό δυναμικό, αλλά μείωσε τον αριθμό των θέσεων εργασίας για όσους διαθέτουν χαμηλότερο επίπεδο προσόντων, ιδιαίτερα στη μεταποίηση. Οι απολυμένοι εργαζόμενοι δυσκολεύονται να βρουν νέα απασχόληση, ιδίως όταν αυτό συνεπάγεται απόκτηση νέων δεξιοτήτων.

Η νόμιμη μετανάστευση έχει γενικά τονώσει την οικονομία των χωρών υποδοχής και μπορεί να προσφέρει στην ΕΕ τις δεξιότητες που απαιτούνται για την αντιμετώπιση των ελλείψεων της αγοράς εργασίας. Ωστόσο, στις περιπτώσεις που οι τοπικές υποδομές και οι προσπάθειες για ένταξη δεν συμβαδίζουν με τον αυξημένο ρυθμό μετανάστευσης, ενδέχεται να προκληθούν κοινωνικές εντάσεις εντός των κοινοτήτων. Ειδικότερα, στις χώρες και τις περιοχές με υψηλό επίπεδο ανεργίας και αποκλεισμού, το οικονομικό και κοινωνικό κόστος μπορεί να αποβεί υψηλό, ενώ η περιθωριοποίηση, σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί επίσης να οδηγήσει σε ριζοσπαστικοποίηση.

Εάν δεν ληφθούν δραστικά μέτρα, υπάρχει κίνδυνος η παγκοσμιοποίηση να επιδεινώσει τις επιπτώσεις της τεχνολογικής προόδου και της πρόσφατης οικονομικής κρίσης και να συμβάλλει σε περαιτέρω διεύρυνση των ανισοτήτων και της κοινωνικής πόλωσης. Κατά την τελευταία δεκαετία, το πραγματικό εισόδημα των νοικοκυριών της μεσαίας τάξης στην ΕΕ και σε άλλες προηγμένες οικονομίες παρέμεινε ως επί το πλείστον στάσιμο, παρά την γενικότερη οικονομική μεγέθυνση. Ενώ η ανισότητα στην Ευρώπη εξακολουθεί να είναι πολύ μικρότερη από ό,τι σε άλλα μέρη του κόσμου, το πλουσιότερο ένα τοις εκατό του πληθυσμού μας εξακολουθεί να κατέχει το 27 τοις εκατό του συνολικού πλούτου[5].

[5] Julius Bear, Wealth Report: Europe. Σεπτέμβριος 2014

Διάγραμμα 5: Οι Ευρωπαίοι έχουν διιστάμενες απόψεις για την παγκοσμιοποίηση

Πηγή: Bertelsmann Stiftung και Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016)

Πολλοί πολίτες αισθάνονται ότι η παγκοσμιοποίηση απειλεί άμεσα την ταυτότητα και τις παραδόσεις τους σε βάρος της πολιτιστικής πολυμορφίας και των τρόπων ζωής τους. Οι πολίτες αγωνιούν για το γεγονός ότι δεν είναι σε θέση να ελέγχουν το μέλλον και νιώθουν ότι οι προοπτικές των παιδιών τους θα είναι χειρότερες από τις δικές τους. Τούτο οφείλεται στην αντίληψη ότι οι κυβερνήσεις δεν έχουν πλέον τον έλεγχο, δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να επηρεάσουν την παγκοσμιοποίηση και να διαχειριστούν τις επιπτώσεις της κατά τρόπο επωφελή για όλους. Αυτή είναι η πολιτική πρόκληση που πρέπει τώρα να αντιμετωπίσουμε.

2. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

2.1. Το 2025 η παγκοσμιοποίηση θα είναι πολύ διαφορετική απ' ό,τι σήμερα ...

Βρισκόμαστε ακόμη στο αρχικό στάδιο του μετασχηματισμού, κατά το οποίο η ψηφιοποίηση, τα ρομπότ, η τεχνητή νοημοσύνη, το διαδίκτυο των πραγμάτων, η τρισδιάστατη εκτύπωση θα μεταβάλλουν ριζικά τον τρόπο με τον οποίο παράγουμε, εργαζόμαστε και καταναλώνουμε.

Διάγραμμα 6: Η παγκοσμιοποίηση τότε και τώρα

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, McKinsey Global Institute, ΟΟΣΑ

Σχεδόν όλοι οι κλάδοι θα επηρεαστούν, όπως:

- **οι μεταφορές** π.χ. με αυτοκίνητα συνδεδεμένα και χωρίς οδηγό, μη επανδρωμένα αεροσκάφη ή από κοινού χρήση αυτοκινήτων,
- **η ενέργεια** π.χ. με έξυπνα δίκτυα ενέργειας, ανανεώσιμη ενέργεια, κατανεμημένη ηλεκτροπαραγωγή,
- **γεωργικά είδη διατροφής** , π.χ., με φιλική προς το κλίμα γεωργία, εφαρμογές για μείωση της σπατάλης τροφίμων,
- **οι τηλεπικοινωνίες** π.χ. με ισχυρότερα δίκτυα, εικονική πραγματικότητα, εικονικούς χώρους εργασίας,
- **η διανομή** με την αυξανόμενη σημασία του ηλεκτρονικού εμπορίου,
- **οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες** π.χ. με εικονικές τράπεζες και ασφαλιστικές εταιρίες, ή με συμμετοχική χρηματοδότηση, ή
- **η παραγωγή στο εργοστάσιο**, με την αυτοματοποίησή της, ή
- **η υγειονομική περίθαλψη**, π.χ. με επιγραμμική διάγνωση, αυξημένη διασυνοριακή κινητικότητα των επαγγελματιών του ιατρικού κλάδου.

Η αυτοματοποίηση καθιστά το κόστος εργασίας λιγότερο σημαντικό όσον αφορά αποφάσεις συναφείς με τον τόπο εγκατάστασης της παραγωγής. Αυτό συμβάλλει ώστε ορισμένοι κλάδοι μεταποίησης να επανέλθουν στην Ευρώπη, όπως διαπίστωσε το Ευρωπαϊκό παρατηρητήριο επανεγκατάστασης (European Reshoring Monitor)6.

Το 2016, γνωστός Γερμανός κατασκευαστής αθλητικών υποδημάτων προχώρησε σε μετεγκατάσταση της παραγωγής ενός συγκεκριμένου μοντέλου υποδημάτων στη Γερμανία, σε εργοστάσιο εξολοκλήρου αποτελούμενο από ρομπότ. Η εταιρεία επιθυμεί να ανοίξει και άλλα παρόμοια «εργοστάσια μεγάλης ταχύτητας» στην Ευρώπη ή στις ΗΠΑ στο μέλλον.

Ωστόσο, απλές και επαναλαμβανόμενες εργασίες που μπορούν να αυτοματοποιηθούν θα εξαφανιστούν7. Οι θέσεις εργασίας που θα δημιουργηθούν και θα επιστρέψουν στην Ευρώπη θα είναι διαφορετικές από εκείνες που μετεγκαταστάθηκαν αλλού πριν από μερικά χρόνια. Η πρόκληση για την Ευρώπη θα είναι να καινοτομήσει σε στρατηγικές τεχνολογίες και να βοηθήσει τους εργαζόμενους να αποκτήσουν τις κατάλληλες δεξιότητες, ώστε να αποφευχθεί διεύρυνση του χάσματος στην αγορά εργασίας.

Οι ψηφιακές τεχνολογίες και το ηλεκτρονικό εμπόριο θα αυξήσουν ακόμη περισσότερο τις διασυνοριακές ευκαιρίες, ακόμα και για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις. Πολλές επιχειρήσεις σήμερα είναι «παγκόσμιες εκ γενετής», προσεγγίζοντας αγοραστές ανά τον κόσμο μέσω του διαδικτύου. Από την άλλη πλευρά, ορισμένες μεγάλες διαδικτυακές πλατφόρμες δεσπόζουν ολοένα και περισσότερο στην αγορά, χάρη στην ικανότητά τους να ανιχνεύουν και να αποθηκεύουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Οι προκλήσεις όσον αφορά τη διαχείριση της ιδιωτικής ζωής, την προστασία των δεδομένων, την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο, καθώς και την αποτροπή των καταχρήσεων ισχύος στην αγορά θα αυξηθούν.

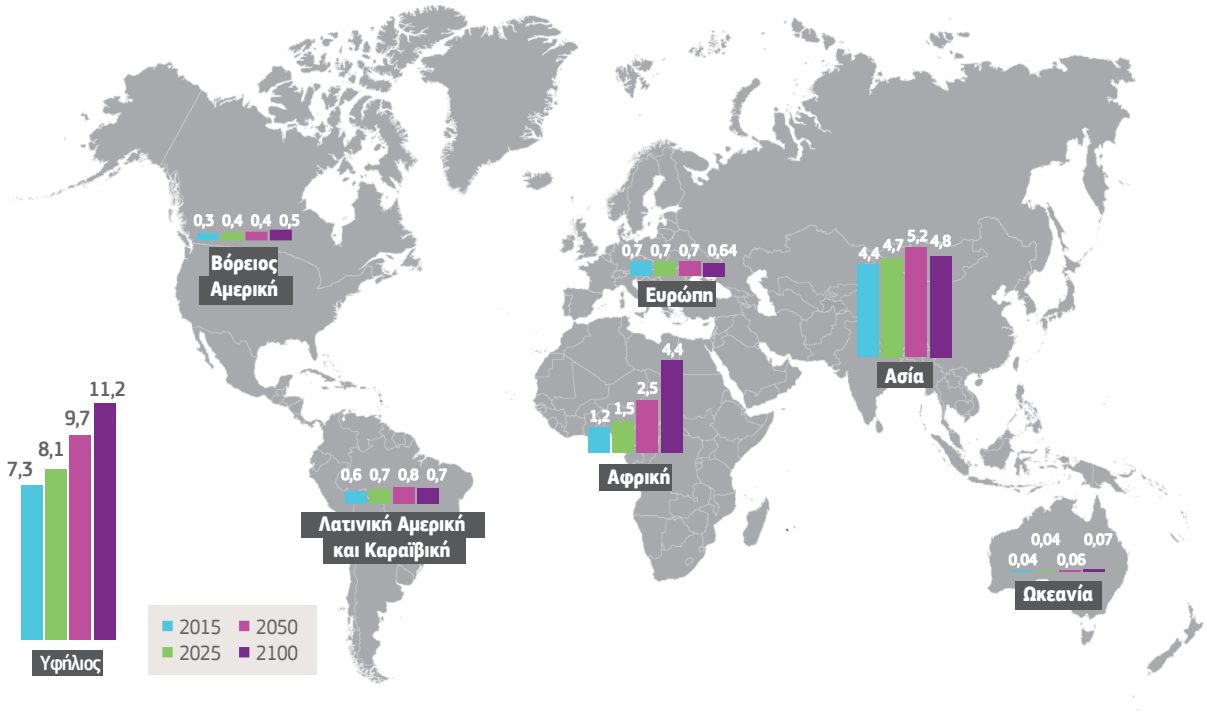
Οι αναπτυγμένες χώρες έχουν πρωτοπορήσει σε πολλές από αυτές τις νέες τεχνολογίες. Ωστόσο, ο ανταγωνισμός ολοένα και περισσότερο θα προέρχεται από αναδυόμενες οικονομίες με ταχείς ρυθμούς ανέλιξης στην αξιακή αλυσίδα. Το χάσμα μεταξύ των περισσότερο και των λιγότερο τεχνολογικά προηγμένων περιφερειών κινδυνεύει να διευρυνθεί, εκτός αν οι κυβερνήσεις αποφασίσουν να επενδύσουν στην εκπαίδευση, να προικίσουν τους πολίτες με τις κατάλληλες δεξιότητες, να ενθαρρύνουν την καινοτομία, να εξασφαλίσουν τον θεμιτό ανταγωνισμό και, όπου χρειαστεί, να επέμβουν με έξυπνες ρυθμίσεις.

Το 2025, το 61% από τα 8 δισεκατομμύρια του παγκόσμιου πληθυσμού θα ζουν στην Ασία, κυρίως στην Κίνα και την Ινδία. Το σχετικό μερίδιο της Ευρώπης στον παγκόσμιο πληθυσμό θα μειωθεί, και η ΕΕ των 27 θα αντιπροσωπεύει το 5,5%. Μπορεί έτσι να προκύψει μια πολυπολική παγκόσμια τάξη με διάφορες πολιτικές, τεχνολογικές, οικονομικές και στρατιωτικές δυνάμεις. Αλλά θα συνεπάγεται επίσης μεγάλες νέες αγορές για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις.

[6] https://reshoring.eurofound.europa.eu/

[7] Σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ, σε όλες τις χώρες, κατά μέσο όρο το 9% των θέσεων εργασίας διατρέχουν μεγάλο κίνδυνο να αυτοματοποιηθούν, ενώ για ένα περαιτέρω 25% του εργατικού δυναμικού, το μισό των καθηκόντων θα αλλάξει σημαντικά λόγω της αυτοματοποίησης.

Διάγραμμα 7: Το μεγαλύτερο μέρος της αύξησης του πληθυσμού είναι εκτός Ευρώπης

Πηγή: Ηνωμένα Έθνη (2015)

Θεωρείται βέβαιο ότι η κινητικότητα θα αυξηθεί. Ποσοστό μικρότερο από το 4% του παγκόσμιου πληθυσμού ζει σήμερα εκτός της χώρας γέννησής του· το ποσοστό είναι ακόμη χαμηλότερο για τους Ευρωπαίους[8]. Το 2025, η κινητικότητα θα αφορά ακόμα περισσότερα άτομα. Έντονη αύξηση του νεαρού πληθυσμού στην Αφρική, αστάθεια στις γειτονικές μας χώρες και αλλού, καθώς και αυξανόμενη πίεση λόγω της κλιματικής αλλαγής, θα εξακολουθήσουν να εξωθούν άτομα και οικογένειες στην αναζήτηση ασφαλέστερης και καλύτερης ζωής στο εξωτερικό, εκτός εάν πραγματοποιηθούν επενδύσεις για την προαγωγή ενός μέλλοντος ειρήνης και ευημερίας στις χώρες καταγωγής.

Οι τεχνολογίες έχουν συμβάλει ώστε τα άτομα να έχουν μεγαλύτερη επίγνωση των ευκαιριών σε παγκόσμια κλίμακα. Ωστόσο, διευκολύνουν επίσης όσους επιθυμούν να εργαστούν εξ αποστάσεως, μεταξύ άλλων και σε άλλη χώρα ή ήπειρο. Η συμμετοχή στο παγκόσμιο εργατικό δυναμικό θα εξαρτάται λιγότερο από τον τόπο κατοικίας και περισσότερο από την ταχύτητα και την ποιότητα της διαδικτυακής τους σύνδεσης.

Ένας περισσότερο διασυνδεδεμένος κόσμος θα προσφέρει νέες ευκαιρίες, όπως και αυξημένες απειλές. Οι εγκληματίες και οι τρομοκράτες θα εξακολουθήσουν να αναζητούν τρόπους για να εκμεταλλευτούν τη μεγαλύτερη ελευθερία κινήσεων και να χρησιμοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες για παράνομες δοσοληψίες ή για τη διάδοση μίσους. Από την άλλη πλευρά, όλο και περισσότεροι εμπλεκόμενοι — πολίτες, ομάδες της κοινωνίας των πολιτών, επιχειρήσεις, δήμοι — είναι σε θέση να επικοινωνήσουν με τους ομόλογούς τους οπουδήποτε ανά την υφήλιο και να συνεργαστούν μαζί τους για την αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων.

Τα δίκτυα πόλεων συνεργάζονται αλληλοδιδακτικά για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής ή για την ένταξη νεοαφιχθέντων προσφύγων· οι περιφέρειες συνεταιρίζονται με

[8] UNFPA

ιδιωτικές επιχειρήσεις για την εκπόνηση μακρόπνοων αναπτυξιακών σχεδίων· οι πολίτες κινητοποιούνται διαδικτυακά για να επιδείξουν την αλληλεγγύη τους σε παγκόσμια κινήματα, όπως οι **πορείες γυναικών** που πραγματοποιήθηκαν σε διάφορες πόλεις ανά τον κόσμο, στις 21 Ιανουαρίου 2017.

2.2. ... και πρέπει να αντισταθούμε στον πειρασμό του απομονωτισμού ή της αδράνειας

Οι αλλαγές που συνδέονται με την παγκοσμιοποίηση μπορεί σε κάποιες χώρες να οδηγήσουν σε εκκλήσεις απομονωτισμού από ό,τι συμβαίνει γύρω τους. Αυτό παρατηρείται ιδιαίτερα έντονα σε περιφέρειες που παρουσιάζουν υστέρηση. Ορισμένοι επιθυμούν να ορθώσουν φραγμούς και να κλείσουν τα σύνορα. Στο αντίθετο άκρο, άλλοι θα άφηναν ελεύθερη την πορεία της παγκοσμιοποίησης, με την πεποίθηση ότι η αυτορρύθμιση των αγορών θα διασφάλιζε, τελικά, τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα.

Στον απόηχο της οικονομικής κρίσης και των αντιδράσεων κατά της παγκοσμιοποίησης, έχουν ήδη σημειωθεί κινήσεις προς την κατεύθυνση του απομονωτισμού. Οι πολυμερείς διαπραγματεύσεις σχετικά με την άρση των εμπορικών φραγμών έχουν σε μεγάλο βαθμό τελματώσει την τελευταία δεκαετία, ενώ επανεμφανίζεται ο προστατευτισμός[9]. Ακόμη και χώρες που παραδοσιακά τάσσονταν υπέρ της ανοιχτής παγκόσμιας οικονομίας αναζητούν σήμερα τρόπους για τροχοπέδηση των εισαγωγών, περιορισμό της μετανάστευσης και προτίμηση της εγχώριας παραγωγής. Αυτές οι εξελίξεις συνέβαλαν στην πρόσφατη αισθητή επιβράδυνση της ανάπτυξης του παγκόσμιου εμπορίου.

Ωστόσο, οι περισσότεροι ευρωπαίοι πολίτες αναγνωρίζουν ότι[10] ο προστατευτισμός δεν προστατεύει. Μπορεί να προσφέρει βραχυπρόθεσμη ανακούφιση, αλλά η ιστορία δείχνει ότι δεν είχε ποτέ βιώσιμη επιτυχία, και συχνά οδήγησε σε καταστροφικά αποτελέσματα[11]. Ένα διδακτικό παράδειγμα είναι η Μεγάλη Ύφεση της δεκαετίας του 1930, η οποία παροξύνθηκε από έναν προστατευτικά αντίποινα και τελικά συνέβαλε στην έκρηξη του πολέμου.

Εάν κλείσουμε τα σύνορά μας, και οι άλλοι θα πράξουν το ίδιο. Όλοι θα βγούμε χαμένοι. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για την Ευρώπη που παρουσιάζει μεγάλο βαθμό ενσωμάτωσης στις παγκόσμιες αξιακές αλυσίδες. Ο προστατευτισμός θα διατάρασσε την παραγωγή και θα αύξανε το κόστος και τις τιμές για τους καταναλωτές. Οι ευρωπαϊκές εξαγωγές θα έχαναν σε ανταγωνιστικότητα, θέτοντας σε κίνδυνο ακόμη περισσότερες θέσεις εργασίας[12]. Μια αύξηση των εμπορικών περιορισμών κατά 10% εκτιμάται ότι θα οδηγούσε σε απώλεια 4% του εθνικού εισοδήματος[13]. Θα χάναμε την πρόσβαση σε νέα προϊόντα, υπηρεσίες, τεχνολογίες

[9] Εκθέσεις των ΠΟΕ, ΟΟΣΑ και ΔΗΕΕΑ κατέδειξαν ότι από το 2008 και μετά, πάνω από 1 500 νέοι εμπορικοί περιορισμοί καταγράφηκαν στις οικονομίες των G20. Έως τον Μάιο του 2016 μόλις το ένα τέταρτο από αυτούς είχε ανακληθεί.

[10] Η πλειοψηφία των Ευρωπαίων θεωρεί την παγκοσμιοποίηση ως ευκαιρία για οικονομική μεγέθυνση. Ακόμα περισσότεροι είναι αυτοί που έχουν εμπιστοσύνη στην οικονομία τους. Πηγή: Τακτικό Ευρωβαρόμετρο 86 - Φθινόπωρο 2016.

[11] Διάφορα πειράματα επίτευξης αυτάρκειας, στη Σοβιετική Ένωση, στην Αλβανία ως τη δεκαετία του 90, στην Κίνα ως τη δεκαετία του 1970, στην Αργεντινή στο διάστημα μεταξύ των δεκαετιών του 1970 και του 2000 ή, πιο πρόσφατα, στη Βενεζουέλα, δεν κατόρθωσαν να φέρουν ευημερία.

[12] Arto, Iñaki, José M. Rueda-Cantuche, Antonio F. Amores, Erik Dietzenbacher, Nuno Sousa, Letizia Montinari and Anil Markandya,"EU Exports to the World: Effects on employment and income", Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015.

[13] ΟΟΣΑ (2003), "The Sources of Growth in OECD Countries", Παρίσι.

και ιδέες. Πλήττοντας σοβαρότερα τους φτωχότερους με αυξήσεις των τιμών, ο προστατευτισμός θα είχε το αντίθετο από το επιθυμητό αποτέλεσμα[14].

Για να αποφευχθεί αυτή η καθοδική πορεία, απαιτούνται πολυμερείς θεσμοί και κανόνες, ώστε οι χώρες να έχουν τη δυνατότητα να προωθήσουν κοινές λύσεις μέσα στην παγκοσμιοποιημένη υφήλιο. Θα αποβούν θεμελιώδους σημασίας για την αντιμετώπιση θεμάτων για τα οποία απαιτείται ανάληψη συλλογικής δράσης, όπως η παγκόσμια οικονομία, η κλιματική αλλαγή ή η φοροαποφυγή. Χωρίς αυτούς, οι ισχυρότερες και οι λιγότερο ευσυνείδητες χώρες και εταιρείες θα μπορέσουν να επιβάλουν τους κανόνες και τα συμφέροντα τους στις ασθενέστερες. Τούτο θα αντέβαινε στις θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ, το κράτος δικαίου, την ισότητα των δικαιωμάτων και την αλληλεγγύη, πάνω στις οποίες έχει οικοδομηθεί η ΕΕ.

Για καλύτερη αξιοποίηση της παγκοσμιοποίησης έχουμε ανάγκη από ενίσχυση της παγκόσμιας διακυβέρνησης και από κανόνες παγκόσμιας εφαρμογής. Και αυτά πρέπει να τα στηρίξουμε με εγχώριες πολιτικές που θα τονώνουν την ανταγωνιστικότητα και την ανθεκτικότητά μας εντός έδρας. Η Ευρώπη πρέπει πλέον να αποφασίσει πώς θα δράσει.

[14] Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη 27 ευρωπαϊκών και 13 άλλων μεγάλων χωρών, η πραγματική απώλεια εισοδήματος από εμπορικούς φραγμούς θα ήταν 63% για τα φτωχότερα νοικοκυριά και 28% για τα πλουσιότερα, δεδομένου ότι οι φτωχότεροι δαπανούν μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους στην κατανάλωση (πηγή: "Measuring the unequal gains from trade", Pablo D. Fajgelbaum and Amit K. Khandelwal, Quaterly Journal of Economics, Αύγουστος 2016).

3. Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ: ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΠΛΑΣΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΙΣΩΝ ΟΡΩΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

3.1. Η ΕΕ συνιστά ήδη δύναμη για μια δικαιότερη παγκόσμια τάξη ...

Η οικοδόμηση δίκαιης διεθνούς τάξης βάσει κανόνων, που θα βασίζεται σε υψηλά πρότυπα, απαιτεί συνεργασία μεταξύ πολλών χωρών που έχουν διαφορετικά συμφέροντα, νοοτροπίες και επίπεδα ανάπτυξης. Στόχος είναι να συμβιβαστούν τα *μέσα* της παγκοσμιοποίησης — άνοιγμα των αγορών και τεχνολογική πρόοδος — με τους *σκοπούς* της — ανάδειξη των δικαιωμάτων και αύξηση της ευημερίας των ανθρώπων.

Μετά από δύο καταστροφικούς παγκόσμιους πολέμους, οι κυβερνήσεις δημιούργησαν τα Ηνωμένα Έθνη (ΟΗΕ), το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), την Παγκόσμια Τράπεζα ή τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (ΓΣΔΕ), που στη συνέχεια μετεξελίχθηκε στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ). Τα εν λόγω θεσμικά όργανα έφεραν ειρήνη, σταθερότητα, εμπιστοσύνη και ευημερία σε πολλούς. Η διασύνδεση και αλληλεπίδραση αυξήθηκε και το παγκόσμιο εμπόριο εκτινάχθηκε στα ύψη.

Μετά την οικονομική κρίση, οι κυβερνήσεις της ομάδας των G20 συμφώνησαν σχετικά με ένα συντονισμένο πρόγραμμα για τη στήριξη της παγκόσμιας οικονομίας, καθώς και αναφορικά με τη θέσπιση σθεναρότερων παγκόσμιων κανόνων για τη ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών αγορών και την καταπολέμηση της φοροαποφυγής. Το θεματολόγιο του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη και οι συναφείς στόχοι για βιώσιμη ανάπτυξη (ΣΒΑ) εγκρίθηκαν από όλα τα μέλη των Ηνωμένων Εθνών το 2015. Μια δεσμευτική διεθνής συμφωνία συνήφθη επίσης, στο Παρίσι, για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής· πρόκειται για την έναρξη μιας διαδικασίας η οποία θα βελτιώσει τα περιβαλλοντικά πρότυπα σε ολόκληρο τον κόσμο. Εξάλλου, κατά τη διάσκεψη κορυφής του ΟΗΕ, το 2016, οι ηγέτες ανέλαβαν δέσμευση να εκπονήσουν παγκόσμια πολιτική για τη διαχείριση των μεγάλων προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών. Στις αρχές του τρέχοντος έτους τέθηκε σε ισχύ νέα συμφωνία του ΠΟΕ για τη διευκόλυνση του εμπορίου.

Τα παραδείγματα αυτά αποτελούν τεκμήρια μιας νέας παγκόσμιας προσπάθειας για συνεργασία με σκοπό την τιθάσευση της παγκοσμιοποίησης. Η Ευρώπη και τα κράτη μέλη της διαδραμάτισαν καίριο ρόλο στα επιτεύγματα αυτά. Η ΕΕ είναι υπόδειγμα επιτυχούς κανονιστικής ολοκλήρωσης, και μας παρέχει τη δυνατότητα να προασπιστούμε την πολυμερή προσέγγιση και την τάξη βάσει κανόνων.

3.2. ... αλλά πρέπει να γίνουν περισσότερα βήματα στο μέλλον

Ωστόσο, **το παγκόσμιο εγχειρίδιο κανόνων παρουσιάζει ακόμα πολλά κενά**. Ορισμένοι τομείς, ιδίως στην ψηφιακή οικονομία, έχουν ελάχιστη ρύθμιση. Σε άλλους, οι ισχύοντες κανόνες δεν εξασφαλίζουν ισότιμη συμμετοχή ή δεν αντιμετωπίζουν επαρκώς τις επιβλαβείς και καταχρηστικές συμπεριφορές, όπως είναι η φοροδιαφυγή, η διαφθορά, η αφαίρεση πόρων, οι παράνομες χρηματοοικονομικές ροές, οι επιβλαβείς κρατικές επιδοτήσεις ή το κοινωνικό ντάμπινγκ.

Όχι μόνο πρέπει να διατηρήσουμε την υφιστάμενη, διεπόμενη από κανόνες παγκόσμια τάξη ενόψει πρωτοφανών προκλήσεων, αλλά και να την αναπτύξουμε περαιτέρω. Για τις μελλοντικές προκλήσεις, ιδίως μέσα σε έναν πολυπολικό κόσμο, θα απαιτηθεί να συνεχίσουμε και να ενισχύσουμε τον συντονισμό της οικονομικής πολιτικής ώστε να εξασφαλίσουμε ισχυρή, βιώσιμη, ισόρροπη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Η πολυμερής συνεργασία με τους παγκόσμιους εταίρους μας παραμένει για μας η προτιμώμενη προσέγγιση. Για τον σκοπό αυτό, πρέπει να συνεισφέρουμε στην ισχύ και στη μεταρρύθμιση των πολυμερών θεσμικών οργάνων, με σκοπό να καταστούν πιο δίκαια και πιο αποτελεσματικά, ώστε να παραμείνουν μέρος της λύσης. Ωστόσο, σε μια ολοένα

αμφισβητούμενη παγκόσμια τάξη, πρέπει επίσης να είμαστε έτοιμοι να προχωρήσουμε μέσω συνεργασίας με μικρότερης κλίμακας συμμαχίες, αφήνοντας περιθώρια για άλλους να προσχωρήσουν μόλις θα είναι έτοιμοι. Ομοίως, μη κρατικοί φορείς, όπως διεθνείς οργανισμοί ή ΜΚΟ πρέπει να εμπλακούν με τον κατάλληλο τρόπο.

Η ΕΕ θα μπορούσε να συνεχίσει να ηγείται της προσπάθειας, προβάλλοντας τις αξίες και τα συμφέροντά της και προωθώντας έναν «αγώνα δρόμου για την κατάκτηση της πρώτης θέσης». Το **θεματολόγιο του 2030 για την Βιώσιμη Ανάπτυξη** παρέχει κοινό σημείο αναφοράς όσον αφορά την ιεράρχηση των μελλοντικών προσπαθειών προς όφελος της ευημερίας, του πλανήτη και των ανθρώπων σε ολόκληρο τον κόσμο, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Τον Ιούνιο του 2017, η ΕΕ θα καθιερώσει μια νέα Ευρωπαϊκή **Κοινή Αντίληψη για την Ανάπτυξη**, η οποία θα ευθυγραμμίζει την αναπτυξιακή πολιτική της στο Θεματολόγιο του 2030. Προκειμένου να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις προκλήσεις ενός παγκοσμιοποιημένου κόσμου, οι αναπτυξιακές προσπάθειες της ΕΕ πρέπει να προχωρήσουν πέρα από τις ενισχύσεις. Πρέπει να συνδυάζουν επενδύσεις και εμπόριο, συνεισφορές από τον ιδιωτικό τομέα, την κινητοποίηση εγχώριων πόρων, την προώθηση της χρηστής διακυβέρνησης, του κράτους δικαίου και των ανθρώπινων δικαιωμάτων, με ιδιαίτερη έμφαση στη νεολαία, την ισότητα των φύλων και την ενδυνάμωση των γυναικών. Το προτεινόμενο από την ΕΕ **Εξωτερικό Επενδυτικό Σχέδιο** προβλέπεται να ωφελήσει όλες τις πλευρές, με προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και δημιουργία θέσεων εργασίας σε αναπτυσσόμενες χώρες. Αυτό θα συντελέσει στη μείωση των μεταναστευτικών πιέσεων και θα προσφέρει επενδυτικές ευκαιρίες στις ευρωπαϊκές εταιρείες.

Μια περισσότερο ολοκληρωμένη και προορατική **ευρωπαϊκή οικονομική διπλωματία** θα αποφέρει επίσης καλύτερα αποτελέσματα για τους πολίτες μας. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της πρέπει να βελτιώσουν τη συνοχή των εξωτερικών πολιτικών και των μέσων για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης στην Ευρώπη, και να αποκτήσουν μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα κατά την επιδίωξη των οικονομικών μας συμφερόντων στο εξωτερικό. Ανάλογα με τη χώρα, τα συμφέροντα της ΕΕ μπορούν να περιλαμβάνουν την εξασφάλιση μακροοικονομικής σταθερότητας, τη στήριξη των βασικών οικονομικών και κοινωνικών μεταρρυθμίσεων, ή την αντιμετώπιση των εμποδίων πρόσβασης στην αγορά.

Η οικονομική διπλωματία, απαιτεί μεγαλύτερο συντονισμό μεταξύ της ΕΕ, των κρατών μελών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, όπως η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Η αξιοποίηση του εκτεταμένου δικτύου αντιπροσωπειών της ΕΕ ανά τον κόσμο αναμένεται επίσης να βοηθήσει τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, ιδίως τις ΜΜΕ, να έχουν επιτυχία στις παγκόσμιες αγορές. Τούτο θα μπορούσε να επιτευχθεί μέσω της παροχής στήριξης για την καλύτερη αξιοποίηση των ευκαιριών που προσφέρουν οι εμπορικές και επενδυτικές συμφωνίες, να υπερνικηθούν τα επίμονα εμπόδια πρόσβασης στην αγορά, ή να προωθηθούν στρατηγικά πανευρωπαϊκά εμπορικά έργα. Θα μπορούσε επίσης να περιλαμβάνεται η συμμετοχή στον καθορισμό διεθνών προτύπων για νέες τεχνολογίες, ή ενίσχυση ευρωπαϊκών επιχειρηματικών ενώσεων στο εξωτερικό.

Η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να αναπτύσσει ένα **ισορροπημένο, βάσει κανόνων και προοδευτικό εμπορικό και επενδυτικό θεματολόγιο**[15], που όχι μόνο θα ανοίγει τις αγορές σε αμοιβαία βάση, αλλά και θα ενισχύει την παγκόσμια διακυβέρνηση σε θέματα όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι συνθήκες εργασίας, η ασφάλεια των τροφίμων, η δημόσια υγεία η

[15]Ανακοίνωση COM(2015)497 της 14ης Οκτωβρίου 2015 με τίτλο «Εμπόριο για όλους - Προς μια πιο υπεύθυνη πολιτική για το εμπόριο και τις επενδύσεις».

προστασία του περιβάλλοντος και η ευζωία των ζώων. Οι συμφωνίες αυτές πρέπει να σέβονται την ικανότητα της ΕΕ και των κρατών μελών για επίτευξη θεμιτών στόχων δημόσιας πολιτικής και να διατηρούν τα υφιστάμενα υψηλά ενωσιακά πρότυπα στα εν λόγω πεδία[16], ούτως ώστε, αφενός, να προστατευθούν οι πολίτες μας και, αφετέρου, να διαφυλαχθεί η βιομηχανία της ΕΕ από τον αθέμιτο ανταγωνισμό. Θα πρέπει επίσης να συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης.

Οι **διεθνείς οικονομικοί και χρηματοδοτικοί κανόνες** πρέπει να εξακολουθήσουν να αποτελούν πεδίο εστίασης. Ειδικότερα, οφείλουμε να υποστηρίξουμε αποτελεσματικότερους μηχανισμούς σε παγκόσμιο επίπεδο για την παρακολούθηση και προσαρμογή των μακροοικονομικών πολιτικών, να εντείνουμε τις προσπάθειες για καταπολέμηση της φοροαποφυγής, να εξασφαλίσουμε τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα, να εξαλείψουμε την πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα και συναφείς κρατικές επιδοτήσεις, να διευκολύνουμε το ηλεκτρονικό εμπόριο με ταυτόχρονη προστασία της ιδιωτικής ζωής και να προωθήσουμε τη σύγκλιση των τεχνικών προτύπων, ώστε να πάψουν να λειτουργούν ως περιττά εμπόδια.

Επιπλέον, πρέπει να προωθήσουμε τις προσπάθειες για βελτίωση των κοινωνικών και **εργασιακών προτύπων** και πρακτικών, σε στενή συνεργασία με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, αλλά και με την κοινωνία των πολιτών, τους κοινωνικούς εταίρους και τον ιδιωτικό τομέα. Στο πλαίσιο αυτό, τα συστήματα συλλογικών διαπραγματεύσεων πρέπει να αναχθούν σε παγκόσμια κλίμακα.

Η παγκοσμιοποίηση πρέπει να καταστεί αποδοτική. Το εμπόριο συμβάλλει ώστε οι χώρες να καταστούν παραγωγικότερες μέσω εξειδίκευσης, αλλά η πραγματική αποτελεσματικότητα προϋποθέτει επίσης ελαχιστοποίηση των εξωτερικών δαπανών, καθώς και την αποσύνδεση της οικονομικής μεγέθυνσης από τη χρήση πόρων. Η ρύπανση ως αποτέλεσμα των μεταφορών και της συσκευασίας, η κυκλοφοριακή συμφόρηση και η εξάντληση πολύτιμων φυσικών πόρων αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα των εν λόγω εξωτερικοτήτων.

Η **συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή** εξυπηρετεί την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την μετάβαση στην καθαρή ενέργεια, παρέχοντας ταυτόχρονα νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις της ΕΕ, ιδίως στον τομέα των καθαρών ενεργειακών τεχνολογιών. Τούτο παρέχει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις βιομηχανίες που έχουν ήδη μειωμένο αποτύπωμα άνθρακα. Η προτεραιότητα είναι πλέον η ολοκλήρωση του εγχειριδίου κανόνων με σκοπό την εφαρμογή του, ώστε να εξασφαλιστεί ότι όλες οι χώρες συμβάλλουν στη μείωση των εκπομπών CO2.

Η πολιτισμική διπλωματία είναι αναπόσπαστο μέρος της κοινής μας εξωτερικής και οικονομικής πολιτικής. Ο ευρωπαϊκός **πολιτισμός αποτελεί σημαντική πηγή απασχόλησης και οικονομικής μεγέθυνσης**, ενώ, παράλληλα, οι πολιτιστικές και οι διαπροσωπικές ανταλλαγές και επαφές μπορούν να επηρεάσουν την παγκοσμιοποίηση και να προαγάγουν τις αξίες και την ταυτότητά μας.

Ως η μεγαλύτερη ενιαία αγορά στον κόσμο, η μεγαλύτερη εμπορική και επενδυτική δύναμη, καθώς και ο μεγαλύτερος χορηγός αναπτυξιακής βοήθειας, η Ευρώπη μπορεί να επηρεάσει τη διαμόρφωση του παγκόσμιου εγχειριδίου κανόνων. Αλλά για να συνεχιστεί αυτή η επιρροή ενόψει δημογραφικών, οικονομικών και πολιτικών μεταβολών, οφείλει να συνεχίσει να

[16] Βλ. κοινή ερμηνευτική πράξη για τη συνολική οικονομική και εμπορική συμφωνία μεταξύ του Καναδά και της ΕΕ και των κρατών μελών της — http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13541-2016-INIT/en/pdf

συνενώνει τις δυνάμεις της και να μιλά με μία φωνή. Το 2050, καμία ευρωπαϊκή χώρα δεν θα συγκαταλέγεται στις 8 πρώτες οικονομίες κατά μέγεθος[17].

Οι έγκαιρες, διαφανείς και χωρίς αποκλεισμούς διαδικασίες λήψης αποφάσεων είναι απαραίτητες ώστε η συλλογική διεθνής δράση να είναι αποτελεσματική. Η ΕΕ πρέπει να είναι σε θέση όχι μόνο να διαπραγματεύεται ευρείες συμφωνίες για την αντιμετώπιση ευρύτερου φάσματος παγκόσμιων θεμάτων, αλλά και να εξασφαλίζει ότι οι συμφωνίες αυτές μπορούν να επικυρωθούν και να εφαρμοστούν. Παραμένει το ερώτημα αν το θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ ανταποκρίνεται πλήρως στην πρόκληση αυτή. Αυτό πρέπει να αντιμετωπιστεί ύστερα από την επικείμενη γνωμοδότηση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την αρμοδιότητα σε εμπορικές συμφωνίες[18].

3.3. ... και η ΕΕ πρέπει να αναλάβει δράση ώστε να αποκατασταθούν ίσοι όροι ανταγωνισμού

Τασσόμενη υπέρ του ανοίγματος και της συνεργασίας, η ΕΕ δεν επιτρέπεται να προσεγγίσει την παγκοσμιοποίηση με πνεύμα αφέλειας. Υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες κανόνες υφίστανται αλλά δεν γίνονται σεβαστοί. Η σφράγιση των κενών σε κανόνες με παγκόσμια ισχύ και η ανύψωση του επιπέδου των προτύπων ενδέχεται να είναι χρονοβόρα. Εν τω μεταξύ, η ΕΕ πρέπει να έχει στη διάθεσή της τα μέσα για την αποκατάσταση ίσων όρων ανταγωνισμού, ενώ επιβάλλεται να ενεργήσει αποφασιστικά εναντίον χωρών ή εταιρειών που επιδίδονται σε αθέμιτες πρακτικές.

Αφετηρία για τα παραπάνω αποτελεί η **καλύτερη εφαρμογή των υφιστάμενων συμφωνιών και κανόνων** σε πεδία όπως το εμπόριο, τα κοινωνικά πρότυπα, το κλίμα και η προστασία του περιβάλλοντος. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου διαθέτει δεσμευτικό σύστημα επίλυσης των διαφορών, το οποίο η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να χρησιμοποιεί όταν είναι αναγκαίο. Ομοίως, πρέπει να εξασφαλίσουμε την τήρηση ανειλημμένων δεσμεύσεων εκ μέρους των εταίρων μας στις διμερείς μας εμπορικές και επενδυτικές συμφωνίες. **Η αυστηρή εφαρμογή των δικών μας, ενωσιακών κανόνων** θα εξασφαλίσει επίσης την αποτελεσματική επιβολή κυρώσεων σε όλες τις εταιρείες που είναι παρούσες ή δραστηριοποιούνται στην ΕΕ και οι οποίες παραβιάζουν τους κανόνες. Αυτό πρέπει να πραγματοποιηθεί σε συνεργασία με τις αρχές των κρατών μελών. Θα μπορούσαν επίσης να πραγματοποιηθούν περαιτέρω επενδύσεις στην ενωσιακή **διαχείριση τελωνειακών κινδύνων** προς διευκόλυνση και επιτάχυνση των νόμιμων εμπορικών συναλλαγών της ΕΕ, και να διασφαλιστεί παράλληλα η ασφάλεια και προστασία των πολιτών με τον τερματισμό της παρείσφρησης απομιμήσεων ή επικίνδυνων εμπορευμάτων μέσα από τα ενωσιακά σύνορα.

Η ΕΕ θα συνεχίσει επίσης τις προσπάθειές της για θέσπιση δίκαιων κανόνων όσον αφορά την προστασία των διεθνών επενδύσεων, παρέχοντας παράλληλα στις κυβερνήσεις τη δυνατότητα να επιδιώκουν θεμιτούς στόχους πολιτικής. Οι διαφορές δεν πρέπει πλέον να κρίνονται από διαιτητές, στο πλαίσιο της λεγόμενης διευθέτησης διαφορών μεταξύ επενδυτών και κράτους (ISDS). Προς τούτο, η Επιτροπή πρότεινε να συσταθεί **πολυμερές επενδυτικό δικαστήριο**[19] που θα συγκροτήσει έναν δίκαιο και διαφανή μηχανισμό και που ήδη αποτελεί αντικείμενο συζήτησης με τους εταίρους μας.

[17] The world in 2050, PWC, February 2017

[18] Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Διαδικασία γνωμοδότησης 2/15

[19] Βλ. European Commission public consultation on a multilateral reform of investment dispute resolution launched in December 2016 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δημόσια διαβούλευση σχετικά με πολυμερή μεταρρύθμιση της επίλυσης επενδυτικών διαφορών, δρομολογήθηκε τον Δεκέμβριο του 2016).

Χρειάζονται, επίσης, αποτελεσματικά **μέσα εμπορικής άμυνας:** Αυτά πρέπει να αναδιαμορφωθούν ώστε να καταστούν ταχύτερα, ανθεκτικότερα και αποτελεσματικότερα στην καταπολέμηση πρακτικών ντάμπινγκ και αθέμιτων επιδοτήσεων[20]. Ομοίως, η ΕΕ είναι η πιο ανοικτή αγορά στον κόσμο για **δημόσιες συμβάσεις**, αλλά η πρόσβαση των εταιρειών μας σε άλλες χώρες δεν είναι πάντοτε αμοιβαία. Η πρόταση για ένα μέσο για τις διεθνείς δημόσιες συμβάσεις[21] θα ήταν ένας τρόπος αντιμετώπισης του προβλήματος. Είναι απαραίτητη η ανάληψη ταχείας δράσης σε αυτά τα μέτωπα.

Το άνοιγμα σε **ξένες επενδύσεις** εξακολουθεί να αποτελεί βασική αρχή της ΕΕ και σημαντική πηγή οικονομικής μεγέθυνσης. Ωστόσο, πρόσφατα έχουν εκφραστεί ανησυχίες σχετικά με ξένους επενδυτές, ιδίως κρατικές επιχειρήσεις, που εξαγοράζουν για στρατηγικούς λόγους ευρωπαϊκές εταιρείες που αναπτύσσουν καίριες τεχνολογίες . Οι επενδυτές της ΕΕ συχνά δεν απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα για να επενδύσουν στη χώρα από την οποία προέρχεται η επένδυση. Οι ανησυχίες αυτές απαιτούν προσεκτική ανάλυση και κατάλληλη δράση.

Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις είναι βασικοί εταίροι στη διαμόρφωση της παγκοσμιοποίησης και την επίτευξη θετικών αποτελεσμάτων για όλους. Υπάρχουν πολλά θετικά παραδείγματα του τρόπου επίτευξης βιώσιμης ανάπτυξης για τους μετόχους, τους εργαζομένους και τις κοινότητες στις οποίες δραστηριοποιούνται. Ωστόσο, όταν οι επιχειρήσεις δεν λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τις κοινωνικές ή περιβαλλοντικές τους ευθύνες πρέπει να καλούνται να λογοδοτήσουν.

Η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να αναλαμβάνει δράση υπέρ της **φορολογικής δικαιοσύνης και διαφάνειας** σε παγκόσμια κλίμακα. Έως το τέλος του 2017, η ΕΕ θα διαθέτει έναν κοινό κατάλογο των μη συνεργάσιμων περιοχών δικαιοδοσίας. Τούτο θα παράσχει ισχυρότερα μέσα για την αντιμετώπιση της φοροαποφυγής στο εξωτερικό και για την αντιμετώπιση τρίτων χωρών που αρνούνται να τηρήσουν τους κανόνες. Επίσης, η Επιτροπή θα συνεχίσει να διαπραγματεύεται τη θέσπιση διεθνών κανόνων για την αποτροπή, της αποφυγής συμμόρφωσης προς άμεσες και έμμεσες φορολογικές υποχρεώσεις, εκ μέρους εταιριών εγκατεστημένων σε τρίτες χώρες διαφυλάσσοντας με τον τρόπο αυτό τη φορολογική βάση των κρατών μελών.

[20] Βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής "Προς μια ισχυρή εμπορική πολιτική της ΕΕ προς όφελος της ανάπτυξης και της απασχόλησης», του Οκτωβρίου 2016, και προτάσεις της Επιτροπής COM(2013)191 και COM(2016)721 όσον αφορά κανονισμούς για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1036 για την άμυνα κατά των εισαγωγών που αποτελούν αντικείμενο ντάμπινγκ εκ μέρους χωρών μη μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1037, για την άμυνα κατά των εισαγωγών που αποτελούν αντικείμενο επιδοτήσεων εκ μέρους χωρών μη μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

[21] Βλ. πρόταση της Επιτροπής COM(2016)34, της 29ης Ιανουαρίου 2016,

4. Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ: ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΤΑΜΕΡΙΖΟΝΤΑΣ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΟΝΤΑΣ ΤΗ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

4.1. Οι σθεναρές κοινωνικές και εκπαιδευτικές πολιτικές είναι το κλειδί για την εξασφάλιση ανθεκτικότητας και δίκαιης κατανομής του πλούτου ...

Οι πολίτες πρέπει να έχουν τη βεβαιότητα ότι οι κυβερνήσεις τους θα τους προστατεύουν και θα τους ενδυναμώνουν με σθεναρές κοινωνικές πολιτικές που συνιστούν ουσιώδες μέρος της απόκρισής μας στην παγκοσμιοποίηση. Η Επιτροπή εξέδωσε, στις 27 Απριλίου, έγγραφο προβληματισμού σχετικά με την κοινωνική διάσταση της Ευρώπης[22]. Ακόμα και αν η Ευρώπη διαθέτει τις πλέον ισότιμες και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες παγκοσμίως, οφείλουμε διαρκώς να ενισχύουμε και να προσαρμόζουμε τις πολιτικές μας για το μέλλον και να καταπολεμούμε τις ανισότητες μέσω δίκαιων και σύγχρονων φορολογικών πολιτικών. Η βελτιωμένη κατανομή των ωφελημάτων της παγκοσμιοποίησης, σε συνδυασμό με αποτελεσματική κοινωνική προστασία, θα συμβάλουν ώστε οι ενδιαφερόμενοι να βρουν αξιοπρεπή εργασία και να προσαρμοστούν στην αλλαγή. Γενικότερα, μια θεμιτή και δίκαιη ανακατανομή του πλούτου, καθώς και η πραγματοποίηση στοχοθετημένων επενδύσεων για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης ευπαθέστερων κατηγοριών του πληθυσμού, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών, θα συμβάλει στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Αυτά ακριβώς είναι τα θέματα που η Επιτροπή προτείνει να αντιμετωπιστούν με τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων[23]. Σκοπός είναι να χρησιμεύσει ως πυξίδα για τη βελτίωση της πολιτικής απασχόλησης και των κοινωνικών πολιτικών στην ΕΕ και στα κράτη μέλη της, με στόχο την κατάλληλη προετοιμασία τους ενόψει της ψηφιοποίησης και της παγκοσμιοποίησης.

Η διά βίου μάθηση είναι το κλειδί για την ενδυνάμωση και αυτεξουσιότητα. Η ισότιμη πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας εκπαίδευση και η κατάρτιση αποτελεί ισχυρό μέσο για την αναδιανομή του πλούτου σε μια κοινωνία. Τούτο πρέπει να ξεκινήσει με υψηλό ποιοτικό επίπεδο της βασικής εκπαίδευσης και πρόσβαση, σε όλες τις ηλικίες, στην κατάρτιση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων. Πρέπει επίσης να εξευρεθούν νέοι τρόποι μάθησης για μια κοινωνία ολοένα περισσότερο επικοινωνιακά κινητή και ψηφιακή και να παρασχεθεί το σωστό μείγμα «ήπιων» δεξιοτήτων, ιδίως επιχειρηματικότητας, καθώς και ισχυρές ψηφιακές δεξιότητες. Ήδη, το 90% όλων των θέσεων απασχόλησης απαιτεί τουλάχιστον κάποιο επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων[24]. Η Ευρώπη βελτιώνει τις ψηφιακές της δεξιότητες, όμως απαιτείται περαιτέρω πρόοδος[25]. Σε συνδυασμό με βοήθεια για όσους αναζητούν εργασία, αυτό θα βοηθήσει τους πολίτες να προσαρμοστούν σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο χώρο εργασίας και σε πιο ευέλικτες δυνατότητες σταδιοδρομίας.

Οι σύγχρονες και αποτελεσματικές πολιτικές για την αγορά εργασίας οφείλουν να διευκολύνουν την πρόσβαση όλων στην αγορά εργασίας. Οι πολιτικές πρέπει επίσης να παρέχουν επαρκή ασφάλεια απασχόλησης, αντικατάσταση εισοδήματος και κατάλληλο δίχτυ ασφάλειας για τα άτομα που βρίσκονται σε διαδικασία δύσκολης μετάβασης. Η πρόσβαση σε

[22] Έγγραφο προβληματισμού σχετικά με την κοινωνική διάσταση της Ευρώπης, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, COM(2017)206, 26 Απριλίου 2017.

[23] Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη δημιουργία ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων», COM(2017)250, 26 Απριλίου 2017. Σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, C(2017) 2600, 26 Απριλίου 2017.

[24] Ευρωπαϊκή έκθεση για την ψηφιακή πρόοδο (EDPR) 2017, SWD (2017) 160.

[25] Στη Φινλανδία, το Λουξεμβούργο και το Ηνωμένο Βασίλειο, ποσοστό 70% ή περισσότερο του πληθυσμού διαθέτει βασικές ή προηγμένες ψηφιακές δεξιότητες, σε σύγκριση με λιγότερο από 40% στην Ιταλία, την Κύπρο, την Ελλάδα, τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, Ευρωπαϊκή έκθεση για την ψηφιακή πρόοδο, 2017.

ποιοτικές υπηρεσίες πρέπει να εξασφαλίζει ίσες ευκαιρίες και κοινωνική ένταξη. Οι πρακτικές αυτές ποικίλλουν, από την υγειονομική περίθαλψη έως την παιδική μέριμνα, προκειμένου να αυξηθεί η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, η τηλεργασία, η προαγωγή ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής και η βελτίωση των ευκαιριών απασχόλησης για άτομα με μειωμένη κινητικότητα.

Ο τρόπος με τον οποίο τα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν τα κοινωνικά αυτά θέματα παρουσιάζει μεγάλες διαφορές. Προσεγγίσεις που έχουν αναπτυχθεί σε μια χώρα, περιφέρεια ή πόλη ενδέχεται να μη λειτουργούν αλλού. Επί του παρόντος, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της πρέπει να εξακολουθήσουν να συντονίζουν στενά τις κοινωνικές πολιτικές τους, ενώ η ΕΕ θα μπορούσε επίσης να στηρίξει τις εθνικές και τοπικές προσπάθειες για την εκπαίδευση. Υπάρχει ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών ενώ οι κοινωνικοί εταίροι ασκούν σημαντικό ρόλο.

Το γερμανικό διττό σύστημα επαγγελματικής κατάρτισης εξασφαλίζει ότι οι σπουδαστές διδάσκονται τις δεξιότητες που έχουν πράγματι ανάγκη οι εταιρείες, και προωθεί τη συνεργασία μεταξύ σχολείων, εταιρειών και σπουδαστών.

Το σκανδιναβικό μοντέλο κοινωνικής πρόνοιας με ευελιξία και ασφάλεια επιτυγχάνει ισορροπία μεταξύ ευέλικτων αγορών εργασίας και ασφαλή μετάβαση μεταξύ θέσεων απασχόλησης, έτσι ώστε να είναι δυνατή η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.

Το εσθονικό σύστημα ηλεκτρονικού σχολείου[26] προετοιμάζει τη μελλοντική γενιά, ώστε να είναι πιο ικανή και περισσότερο τεχνολογικά εξοικειωμένη από ποτέ. Η χρήση ψηφιακής τεχνολογίας έδωσε τη δυνατότητα στην Εσθονία να ανεβεί στην κορυφή της κατάταξης των κρατών μελών της ΕΕ στο Πρόγραμμα Διεθνούς Αξιολόγησης Μαθητών του ΟΟΣΑ (PISA).

Σε επίπεδο ΕΕ, η εφαρμογή του πυλώνα στο πλαίσιο της διαδικασίας του ευρωπαϊκού εξαμήνου θα οδηγήσει σε καλύτερη αξιοποίηση των διανεμητικών επιπτώσεων των διαρθρωτικών πολιτικών, ώστε η οικονομική μεγέθυνση να καταστεί περισσότερο κοινωνικά περιεκτική. Καίριο επίσης ρόλο καταλαμβάνουν οι κατάλληλες δημοσιονομικές και διαρθρωτικές πολιτικές των κρατών μελών. Τα διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία της ΕΕ μπορούν επίσης να συμβάλουν στην προώθηση επενδύσεων ουσιαστικής σημασίας για τη βελτίωση των υποδομών, της καινοτομίας ή τη στήριξη της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού και της απασχόλησης. Είναι σημαντικό για την ΕΕ να παραμείνει μια Ένωση σύγχρονων και δραστήριων κρατών προνοίας. Η αλληλεγγύη δεν αποτελεί μόνο θεμελιώδη αξία της ΕΕ, αλλά είναι επίσης ζωτικής σημασίας για την κοινωνική συνοχή μέσα σε μια ανοιχτή οικονομία.

Τα **ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία** (ΕΚΤ, ΕΤΠΑ και ΕΓΤΑΑ) επενδύουν 34,5 δισ. EUR (49,2 δισ. EUR συμπεριλαμβανομένων των εθνικών συνεισφορών) στην εκπαίδευση και την κατάρτιση. Το **Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση** βοηθά τους παραγκωνισμένους εργαζόμενους να βρουν νέα θέση εργασίας ή να δημιουργήσουν δική τους επιχείρηση μέσω συγχρηματοδότησης δραστηριοτήτων, όπως η βοήθεια στην αναζήτηση εργασίας, συμβουλές σε θέματα σταδιοδρομίας, επανεκπαίδευση, παροχή συμβουλών και καθοδήγηση, επιχειρηματικότητα και στήριξη του εισοδήματος. Από τη δημιουργία του το 2007, το ΕΤΠ βοήθησε 140.000 απολυμένους εργαζόμενους. Πρόκειται για απτή απόδειξη της αλληλεγγύης της ΕΕ κατά

[26] Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Διεθνούς Αξιολόγησης Μαθητών (PISA), το επικρατέστερο πρώτο παγκόσμιο μέτρο σύγκρισης επιδόσεων στον τομέα της εκπαίδευσης, που κατήρτισε ο ΟΟΣΑ, τα αποτελέσματα των 15χρονων Εσθονών είναι τα καλύτερα στην Ευρώπη και μεταξύ των υψηλότερων σε ολόκληρο τον κόσμο (πηγή: PISA 2015)

την αντιμετώπιση του θέματος της απασχόλησης και των κοινωνικών συνεπειών της παγκοσμιοποίησης. Πρέπει να εξεταστεί η λειτουργικότερη μετεξέλιξη του μέτρου, ώστε να εξασφαλίζεται η ταχεία εφαρμογή του σε περίπτωση κλεισίματος εργοστασίων, καθώς και ο πιο ευέλικτος χειρισμός του, ώστε να μπορέσει να στηρίξει ευρύτερο φάσμα οικονομικών αναπτυξιακών δράσεων απ' ό,τι η σημερινή εστίαση στους θιγόμενους εργαζομένους. Στο πλαίσιο αυτό, θα είναι σημαντικό να γεφυρωθεί το κενό μεταξύ βραχυπρόθεσμων μέτρων και μακροπρόθεσμων στρατηγικών μετατροπής, που υποστηρίζονται από την πολιτική συνοχής.

4.2. ... ενώ απαιτούνται μείζονες προσπάθειες ώστε η Ευρώπη να καταστεί μια ανταγωνιστική οικονομία καινοτομίας ...

Οι αναδιανεμητικές πολιτικές που εξασφαλίζουν οφέλη για όλους απαιτούν σημαντικές επενδύσεις από τις κυβερνήσεις, που με τη σειρά τους μπορούν να χρηματοδοτούνται μόνον χάρη σε μια σφύζουσα και ανταγωνιστική οικονομία. Οι πολιτικές πρέπει να συμβάλλουν σε αέναη καινοτομία εκ μέρους των επιχειρήσεων. Μόνο με τη δημιουργία προϊόντων και υπηρεσιών που ανταποκρίνονται στις εξελισσόμενες απαιτήσεις των καταναλωτών μπορούν να ευδοκιμήσουν στις παγκόσμιες αγορές και να δημιουργήσουν ευημερία και θέσεις απασχόλησης.

Προς τούτο απαιτείται ένα όραμα για το μέλλον, για να εκσυγχρονίσουμε την οικονομία μας υιοθετώντας την ψηφιοποίηση, την τεχνολογική και κοινωνική καινοτομία, την απαλλαγή από ανθρακούχες εκπομπές και την κυκλική οικονομία. Ακόμη και αν η οικονομία μας μεταστρέφεται ολοένα και περισσότερο στις υπηρεσίες, η βιομηχανία εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό πυλώνα. Είναι επίσης σημαντική πηγή απασχόλησης, αφού καλύπτει το μεσαίο τμήμα της αγοράς εργασίας, ενώ συμβάλλει επίσης στην αποτροπή της κοινωνικής πόλωσης. Συνεπώς, πρέπει να εκσυγχρονίσουμε την οικονομία αναλαμβάνοντας συγκεκριμένες δράσεις σε κοινοτικό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο (βλ. σχήμα 8). Δεν πρόκειται για την τεχνητή διατήρηση στη ζωή κλάδων που βρίσκονται σε παρακμή · αντί γι' αυτό, πρέπει να επενδύσουμε περισσότερο στις βιομηχανίες και τους εργαζομένους του μέλλοντος, με έμφαση στις νέες τεχνολογίες μεταποίησης και τις συναφείς βιομηχανικές υπηρεσίες (δεδομένων). Η ευρωπαϊκή ψηφιακή ενιαία αγορά[27] και οι στρατηγικές καινοτομίας αναμένεται ότι θα βοηθήσουν τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να καταστούν παγκόσμιοι συντελεστές και να υιοθετούν γρήγορα νέες τεχνολογικές τάσεις.

Τα βασικά στοιχεία είναι:

- **Καινοτομία**: Τα κράτη μέλη της ΕΕ και οι περιφέρειές τους πρέπει να προωθηθούν στην αξιακή αλυσίδα και να εκμεταλλευτούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματά τους. Οι νεοσύστατες επιχειρήσεις και οι φορείς καινοτομίας στις περιφέρειες της ΕΕ πρέπει να συμμετάσχουν σε συνεργατικά σχήματα με ηγετικούς φορείς, ώστε να αποκτήσουν τη δυνατότητα να εισέλθουν σε παγκόσμιες αξιακές αλυσίδες. Τα οφέλη παραγωγικότητας των καινοτόμων τεχνολογιών πρέπει να ευνοήσουν ευρύτερες κατηγορίες της οικονομίας. Οι πρωτοπόροι τεχνολογικά είναι πενταπλάσια παραγωγικότεροι από άλλες εταιρείες, ενώ λιγότερο από το 20% των μεταποιητικών ΜΜΕ χρησιμοποιούν προηγμένες τεχνολογίες - πρέπει, επομένως, να γίνουν περισσότερα ώστε να επιταχυνθεί η διάδοσή τους.

Το AREUS είναι ένα έργο που συγχρηματοδοτείται από την ΕΕ («Ορίζοντας 2020»), και εστιάζεται στη μείωση των απωλειών ενέργειας και στη βελτιστοποίηση της χρήσης των

[27] Βλ. Στρατηγική για την ψηφιακή ενιαία αγορά της Ευρώπης, COM(2015)192

πόρων στη ρομποτική μεταποίηση. Το κύριο αποτέλεσμά του είναι ένα έξυπνο δίκτυο που εξοικονομεί ταυτόχρονα ενέργεια και υλικά. Γενικά, μπορεί να εξοικονομήσει το 5-9% της κατανάλωσης ενέργειας ενός εργοστασίου και δυνητικά έως και 20%. Στο εν λόγω πρόγραμμα συμμετέχουν η Ιταλία, η Λετονία, η Σουηδία, η Δανία, η Γερμανία και η Φινλανδία.

Στο πλαίσιο της **πρωτοβουλίας Vanguard**, 30 ευρωπαϊκές περιφέρειες συνεργάζονται σε επενδύσεις στην καινοτομία, για παράδειγμα με την ανάπτυξη έργων, σε συνεργασία με τη βιομηχανία, που αφορούν τη χρήση τεχνολογιών τρισδιάστατης εκτύπωσης για την παραγωγή πολύ ελαφρότερων και ευέλικτων μεταλλικών παρεμβλημάτων.

Στο **Βέλγιο**, ισχύει φορολογική απαλλαγή για προσωπικό Ε&Α υψηλής ειδίκευσης, με αποτέλεσμα πραγματική μείωση του κόστους απασχόλησης ερευνητών.

Μια **πορτογαλική ΜΜΕ** ανέπτυξε εφαρμογή που παρέχει στους αγοραστές τη δυνατότητα να σαρώνουν προϊόντα, αποφεύγοντας τις ουρές στα ταμεία και να συνδυάζουν τους καταλόγους αγορών με τις κατόψεις των καταστημάτων. Χρηματοδοτούμενη από το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020» με 1,2 εκατ. EUR , η επιχείρηση επεκτάθηκε διεθνώς, αποκτώντας γραφεία στο Πόρτο, το Βερολίνο και το Σαν Φρανσίσκο.

Στο Άμστερνταμ, τη Βαρκελώνη, την Κοπεγχάγη, το Παρίσι, το Βερολίνο, τη Λισαβόνα και σε αρκετές άλλες ευρωπαϊκές πόλεις έχουν αναπτυχθεί **πολιτικές αστικής καινοτομίας** που παρέχουν γραφεία χαμηλού κόστους, στήριξη σε εκκολαπτήρια επιχειρήσεων, δωρεάν συμβουλές στους επιχειρηματίες, ή προγράμματα για τη στήριξη επιχειρηματικών κοινοτήτων.

- **Επενδύσεις:** Εξασφάλιση της πρόσβασης καινοτόμων επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση, την παροχή ευνοϊκών για τις επενδύσεις ρυθμιστικών πλαισίων, και ανάπτυξη κρίσιμων υποδομών, περιλαμβανομένων των ψηφιακών, ενεργειακών και των μεταφορικών υποδομών. Τα ιδρύματα του ιδιωτικού τομέα μπορούν να συνεργαστούν με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων, ενώ η Ένωση Κεφαλαιαγορών μπορεί να συμβάλει στην αύξηση των πηγών χρηματοδότησης για καινοτόμους επιχειρηματίες και εταιρείες.

Το **επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη** αποφέρει συγκεκριμένα αποτελέσματα. Έως τις αρχές του Απριλίου 2017, είχε υποστηρίξει συνολικές επενδύσεις ύψους 183,5 δισ. EUR. Οι εν λόγω συναλλαγές αφορούν και τα 28 κράτη μέλη, αναμένεται δε να ωφεληθούν από αυτές περισσότερες από 388 000 ΜΜΕ και επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης.

Με προϋπολογισμό ύψους 42 δισ. EUR, η **Banque publique d'Investissement της Γαλλίας** (BPI) υποστηρίζει την εμφάνιση καινοτόμων νεοσύστατων επιχειρήσεων, παρέχοντας κεφάλαιο εκκίνησης σε επιχειρηματίες και συμβάλλοντας σε πολλές περιπτώσεις επιτυχίας στο ψηφιακό πεδίο.

- **Τομεακές πολιτικές[28]:** Βασική προτεραιότητα είναι να ενισχυθεί περαιτέρω η ευρωπαϊκή μετάβαση προς μια ψηφιακή, χωρίς ανθρακούχες εκπομπές και περισσότερο κυκλική οικονομία της Ευρώπης, να ενσωματωθούν πλήρως οι ΣΒΑ στην ευρωπαϊκή πολιτική και να επέλθει δραστική εμβάθυνση της ψηφιακής ενιαίας αγοράς, ώστε να θεσπιστούν κοινοί ενωσιακοί κανόνες και πρότυπα, με σκοπό να ενθαρρυνθούν οι επενδύσεις σε τεχνολογίες του μέλλοντος.

[28] Π.χ. Στο πεδίο των ενεργοβόρων βιομηχανιών, της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων, της διαστημικής βιομηχανίας, ή της αυτοκινητοβιομηχανίας.

Η **ανακοίνωση σχετικά με το ευρωπαϊκό θεματολόγιο για τη συνεργατική οικονομία**[29] παρέχει σαφείς ενωσιακούς κανόνες και συστάσεις πολιτικής που θα βοηθήσουν τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις χώρες της ΕΕ να ωφεληθούν πλήρως από τα νέα επιχειρηματικά μοντέλα και να προωθήσουν την ισόρροπη ανάπτυξη, π.χ. μέσα από πρωτοβουλίες πληθοπορισμού για πλατφόρμες μεταφορών ή για πλατφόρμες ενοικίασης κατοικιών.

Χάρη στην πολιτική της για τον περιορισμό της κυκλοφορίας μηχανοκίνητων οχημάτων και υπέρ της απόδοσης προτεραιότητας στους πεζούς, τους ποδηλάτες και τις δημόσιες συγκοινωνίες, απονεμήθηκε στην πόλη της **Λιουμπλιάνας** ο τίτλος «Πράσινη Πρωτεύουσα της Ευρώπης» για το 2016. Η οικονομικής μεγέθυνση της πόλης (8% το 2016), ξεπέρασε κάθε προηγούμενη ετήσια επίδοση, χάρη στη βοήθεια των βελτιωμένων ευκαιριών για επενδύσεις και των συνθηκών παραγωγικότητας που προέκυψαν από τη βιώσιμη ανάπτυξη των υποδομών που προσέλκυσε και διευκόλυνε τον τουρισμό.

- **Κανονιστική ρύθμιση και φορολογία:** Τα νέα επιχειρηματικά πρότυπα αναμένεται να στηρίξουν την επιχειρηματικότητα, με την εξασφάλιση ίσων όρων ανταγωνισμού. Όλα τα επίπεδα χάραξης πολιτικής πρέπει να εξασφαλίζουν ότι το ρυθμιστικό περιβάλλον είναι απλό και ευνοϊκό προς τους επιχειρηματίες, ιδίως τις ΜΜΕ. Αυτό δεν σημαίνει *απο*ρύθμιση ή ανταγωνισμό προς τα κάτω, αλλά *έξυπνη* κανονιστική ρύθμιση. Παράλληλα, οι κυβερνήσεις οφείλουν να διασφαλίσουν ότι η φορολογική πολιτική εξακολουθεί να είναι σημαντική ενόψει της ψηφιοποίησης και των νέων επιχειρηματικών μοντέλων, και ότι οι εταιρείες καταβάλλουν τους φόρους τους εφόσον προκύπτουν κέρδη.

Στο πλαίσιο του θεματολογίου της Επιτροπής για τη βελτίωση της νομοθεσίας, η Επιτροπή διευκολύνει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες και τις καθιστά λιγότερο δαπανηρές χάρη στην απλούστευση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων σε επίπεδο ΕΕ. Το ενιαίο ευρωπαϊκό δίκαιο για την προστασία των δεδομένων που εγκρίθηκε τον Απρίλιο του 2016, θα αντικαταστήσει 28 εθνικές νομοθεσίες και θα οδηγήσει σε εξοικονόμηση που εκτιμάται σε έως και 2,3 δισ. EUR κατ' έτος. Η νέα νομοθεσία της ΕΕ συνεπάγεται άμεσα οφέλη τόσο για τους πολίτες, μέσω της καλύτερης προστασίας των δεδομένων, όσο και για τις επιχειρήσεις, με αποτέλεσμα μειωμένο διοικητικό φόρτο και λειτουργία υπό ενιαίο νομοθετικό πλαίσιο, σε όλη την Ένωση.

Χάρη στο απλό και έξυπνο κανονιστικό περιβάλλον της, η **Δανία** κατατασσόταν σταθερά μεταξύ των τριών[30] πρώτων χωρών στον κόσμο ως προς την ευκολία άσκησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Η δυνατότητα διεξαγωγής όλων σχεδόν των διαδικασιών επιγραμμικά καθιστούν τη χώρα πρωτοπόρο στην αποτελεσματική διοίκηση επιχειρήσεων.

Η επιτυχής υλοποίηση όλων αυτών των πολιτικών αυτών στην **εσωτερική αγορά** της ΕΕ, η οποία είναι η μεγαλύτερη στον κόσμο, θα αποτελέσει εφαλτήριο ώστε οι ευρωπαϊκές εταιρείες να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους σε παγκόσμιο επίπεδο. Η ενίσχυση της ενιαίας αγοράς συνεπάγεται την ανάληψη δράσεων σε επίπεδο ΕΕ και σε επίπεδο χώρας, καθώς και την αποφυγή ύψωσης νέων φραγμών, όπως στον τομέα του λιανικού εμπορίου. Προκειμένου να διασφαλιστεί ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον και ενίσχυση των οικονομιών των κρατών μελών, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο πρέπει να συνεχιστεί ως μηχανισμός συντονισμού πολιτικής στην ΕΕ. Τα κράτη μέλη πρέπει να αναπτύξουν πολιτικές που ενισχύουν την παραγωγικότητα, προωθούν την κοινωνική ένταξη και κατευθύνουν

[29] COM(2016)356

[30] World Bank, Doing business 2017

περισσότερους πόρους σε επενδύσεις στην καινοτομία, την εκπαίδευση και τους μακροπρόθεσμους συντελεστές αύξησης της ανταγωνιστικότητας.

4.3. ... σε στενή συνεργασία με περισσότερο ενισχυμένες περιφέρειες

Ενώ τα οφέλη της παγκοσμιοποίησης είναι διάσπαρτα , το κόστος είναι συχνά τοπικού χαρακτήρα. Οι θεμελιώδεις οικονομικές αλλαγές συμβαίνουν στο τοπικό επίπεδο, όπου αλληλεπιδρούν βιομηχανία και άνθρωποι. Για τον λόγο αυτό πρέπει να στοχεύσουμε τις περιφερειακές και τοπικές επενδυτικές ανάγκες, τα κενά δεξιοτήτων και τα κανονιστικά εμπόδια προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι όλες οι περιφέρειες μπορούν να επωφεληθούν από την εσωτερική αγορά και να προετοιμαστούν καλύτερα για τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης. Τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία, μαζί με τις εθνικές συνεισφορές, διαθέτουν 67,6 δισεκατομμύρια EUR για τη στήριξη περιφερειών με στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης που βασίζονται στα πλεονεκτήματά τους, τους βοηθούν να ανεβούν στις αξιακές αλυσίδες , προωθούν τον ιδιωτικό τομέα και στοχεύουν επενδύσεις σε βασικές προτεραιότητες και προκλήσεις, με ταυτόχρονη αποτροπή της «διαρροής εγκεφάλων» και της εγκατάλειψης της υπαίθρου. Σε πολλές περιπτώσεις, η μετάβαση αυτή δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη έναν μετασχηματισμό σε ρήξη με το παρελθόν και με υιοθέτηση υψηλής τεχνολογίας, αλλά μια μάλλον σταδιακή κατάκτηση της καινοτομίας, που διασφαλίζει το μέλλον και σε πιο παραδοσιακούς κλάδους.

Συνεργατικοί σχηματισμοί καινοτομίας που συνδέουν εταιρείες, πανεπιστήμια, νεοσύστατες επιχειρήσεις, επενδυτές και τοπικές κυβερνήσεις πρέπει να αναπτυχθούν περαιτέρω και να συνδεθούν μεταξύ τους σε ολόκληρη την Ευρώπη. Πολλές ευρωπαϊκές περιφέρειες βρίσκονται σε κατάλληλη θέση ώστε να επωφεληθούν από τις ευκαιρίες που προσφέρει η παγκοσμιοποίηση. Αντίθετα, άλλες αντιμετωπίζουν μεγαλύτερο κίνδυνο εκτεταμένων απωλειών στην απασχόληση εξαιτίας του διεθνούς ανταγωνισμού και της τεχνολογικής εξέλιξης. Ευάλωτες περιοχές απαντώνται σε ολόκληρη την Ευρώπη, παρότι οι περισσότερες εντοπίζονται στις χώρες της Νότιας ή της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης και βρίσκονται στο επίκεντρο των πολιτικών της ΕΕ για τόνωση της ανταγωνιστικότητας και ενίσχυση της ανθεκτικότητας.

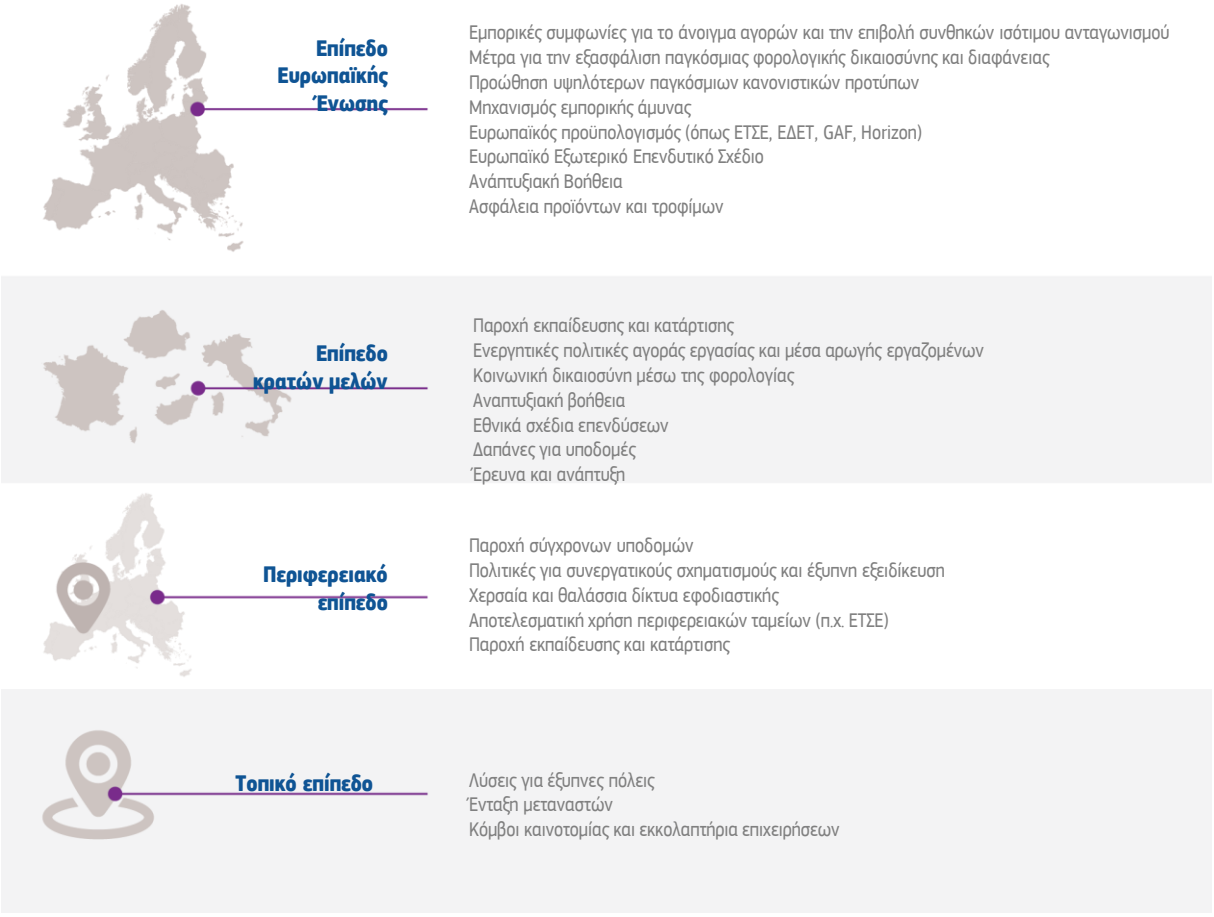
Μετά την πτώχευση της Saab τον Δεκέμβριο του 2011, περισσότερα από 3.000 άτομα έχασαν τη δουλειά τους στην πόλη Trollhättan, στη νότια Σουηδία. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση παρενέβη για να παράσχει 5,4 εκατ. EUR για την υποστήριξη 1 350 εργαζομένων που απολύθηκαν από την εταιρεία, καθώς και σε 16 προμηθευτές της. Έκτοτε, η πόλη έδωσε αγώνα και περιόρισε την έκταση της ανεργίας κατά το ένα τέταρτο, παρά τις απολύσεις. Η ανεργία σήμερα είναι ακόμη χαμηλότερη απ' ό,τι κατά το παρελθόν, καθώς μειώθηκε από 16 σε 12%. Η επιτυχία οφείλεται στο ισχυρό πνεύμα επιχειρηματικότητας σε τομείς όπως οι κατασκευές, οι μεταφορές και η αεροδιαστημική βιομηχανία. Πολλές νέες επιχειρήσεις άρχισαν τη δραστηριότητά τους τώρα και απασχολούν περίπου 1.000 άτομα. Σε αυτούς που απολύθηκαν από τη Saab προσφέρθηκε η δυνατότητα να σπουδάσουν, χωρίς απώλεια του επιδόματος ανεργίας· κατά συνέπεια πολλοί αξιοποίησαν την ευκαιρία να εκπαιδευτούν για μια νέα σταδιοδρομία.

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει επίσης να δοθεί στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των αγροτικών κοινοτήτων που κινδυνεύουν να μείνουν στο περιθώριο, από την παγκοσμιοποίηση και τη δημογραφική αλλαγή. Μια σύγχρονη κοινή γεωργική πολιτική παίζει καθοριστικό ρόλο στην ενθάρρυνση της ανταγωνιστικότητας στον τομέα των γεωργικών ειδών διατροφής και της επιτυχούς ένταξης στις διεθνείς αγορές, με την προώθηση υψηλών προτύπων.

Η επιδίωξη να καταστεί η ευρωπαϊκή οικονομία περισσότερο ανταγωνιστική, βιώσιμη, ανθεκτική στην παγκοσμιοποίηση και να εξασφαλιστεί ότι θα παράγει τους απαραίτητους

πόρους ώστε να εξασφαλιστεί δικαιότερη κατανομή των οφελών της, αποτελεί κοινή ευθύνη όλων των επιπέδων διακυβέρνησης.

Διάγραμμα 8: Τιθάσευση της παγκοσμιοποίησης — ένα κοινό καθήκον

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η ενισχυμένη παγκόσμια οικονομική συνεργασία και η τεχνολογική πρόοδος δημιουργούν ευκαιρίες και προκλήσεις, ελπίδες και φόβους. Ενώ τα γεγονότα δείχνουν ότι η ευρωπαϊκή οικονομία, οι επιχειρήσεις και οι πολίτες εξακολουθούν να αντλούν πολύ μεγάλα οφέλη από την παγκοσμιοποίηση, τα οφέλη αυτά δεν έρχονται αυτόματα ούτε κατανέμονται ισομερώς μεταξύ των ευρωπαϊκών περιφερειών και των πολιτών μας.

Οι φόβοι είναι εξίσου πραγματικοί και, σε ορισμένες περιπτώσεις, βάσιμοι. Η παγκοσμιοποίηση και οι τεχνολογικές αλλαγές θα μεταβάλουν τη ζωή μας με πρωτοφανή ταχύτητα. Η διαδικασία αυτή δεν θα είναι ομαλή, αλλά ούτε πρόκειται να διακοπεί ή να αντιστραφεί. Το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσον στην Ευρώπη μπορεί να επιτευχθεί κοινή αντίληψη ως προς τη μελλοντική πορεία για τη αποτελεσματική διαχείριση του μετασχηματισμού αυτού.

Ορισμένοι εντός της ΕΕ θα επιθυμούσαν να υψώσουν αναχώματα ακόμη και στα εθνικά τους σύνορα. Προβληματίζονται ακόμη μήπως η ενιαία αγορά παρέχει υπερβολικές ελευθερίες όσον αφορά την κυκλοφορία αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίων και εργατικού δυναμικού στο εσωτερικό της ΕΕ. Αλλά η αναστροφή της πορείας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης οδηγεί κι αυτή σε αδιέξοδο.

Η ΕΕ των 27 εξακολουθεί να είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός και επενδυτικός εταίρος και χορηγός αναπτυξιακής βοήθειας. Είμαστε βαθιά ενσωματωμένοι σε παγκόσμιες αξιακές αλυσίδες και θα συνεχίσουμε να έχουμε βάρος ακόμη και μετά την ανάδυση άλλων δυνάμεων. Αντί να παραδώσουμε τα όπλα και να αφήσουμε την παγκοσμιοποίηση να διαμορφώσει το πεπρωμένο μας, έχουμε την ευκαιρία να διαπλάσουμε την παγκοσμιοποίηση σύμφωνα με τις δικές μας αξίες και συμφέροντα.

Από τα στοιχεία που παρουσιάζονται στο παρόν έγγραφο προκύπτει σαφώς ότι η παγκοσμιοποίηση μπορεί να είναι επωφελής εφόσον τιθασευθεί κατάλληλα. Εκτός της ΕΕ, μια πραγματική ευρωπαϊκή οικονομική διπλωματία θα συμβάλει στη σύνταξη του παγκόσμιου εγχειριδίου κανόνων και οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις θα μπορούν να ευημερούν σε ταχέως αναπτυσσόμενες διεθνείς αγορές. Η συνεχιζόμενη επιτυχία τους θα αποδώσει περισσότερες και καλύτερες εγχώριες θέσεις απασχόλησης για τους πολίτες μας. Δεν πρέπει, εξίσου, να διστάζουμε να λάβουμε μέτρα για την αποκατάσταση ίσων όρων ανταγωνισμού, όπου αυτός απειλείται.

Εντός της ΕΕ, οι κοινοί κανόνες ρυθμίζουν τη μεγαλύτερη ενιαία αγορά του κόσμου και εξασφαλίζουν υψηλά πρότυπα. Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε καινοτομικά και προσαρμοστικά εγχώρια οικοσυστήματα, όπως το γερμανικό Mittelstand, μπορούν επίσης να ευδοκιμήσουν και σε παγκόσμιες αγορές. Η υψηλής ποιότητας εκπαίδευση και κατάρτιση, όπως στη Φινλανδία ή την Εσθονία, παρέχει στους πολίτες τις δεξιότητες και την ανθεκτικότητα που χρειάζονται για να προσαρμοστούν αποτελεσματικά. Οι ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας και αποτελεσματικές αναδιανεμητικές πολιτικές εξασφαλίζουν την κοινωνική συνοχή και συμβάλουν στην αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού — όπως συνέβη στη Δανία, τη Σουηδία και αλλού.

Ως εκ τούτου, η τιθάσευση της παγκοσμιοποίησης ξεκινά από την πόρτα μας. Η Ευρώπη οφείλει να αναλάβει δράση για τη δικαιότερη κατανομή των οφελών της παγκοσμιοποίησης, σύμφωνα με τις αρχές της αλληλεγγύης και της βιωσιμότητας που μας διέπουν. Η ΕΕ πρέπει επίσης να είναι μια καινοτόμος και ανταγωνιστική οικονομία με κορυφαίες παγκοσμίως εταιρείες και πολίτες, που μπορούν να προσαρμοστούν στις αλλαγές και είναι σε θέση να παράγουν τον απαραίτητο πλούτο για την προάσπιση του κοινωνικού μας μοντέλου.

Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ δεν μπορούν να το κάνουν αυτό από μόνα τους: τούτο πρέπει να συνιστά κοινή προσπάθεια της ΕΕ και των κρατών μελών της. Οι εθνικές κυβερνήσεις έχουν ως επί το πλείστον την ευθύνη για τα βασικά εργαλεία πολιτικής. Όλοι, περιφέρειες, πόλεις και αγροτικές περιοχές, θα χρειαστεί να προσαρμοστούν. Η ΕΕ μπορεί και θα υποστηρίξει τη διαδικασία αυτή με τα δικά της μέσα.

Οι πολίτες μας περιμένουν σαφείς απαντήσεις σχετικά με το πώς θα μπορέσουμε να συνεργαστούμε. Ακριβώς γι' αυτόν το λόγο, έχει ιδιαίτερη σημασία η συζήτηση για το μέλλον της Ευρώπης, που δρομολογήθηκε με τη Λευκή Βίβλο. Μόνο μια Ευρώπη που γνωρίζει πού θέλει να φτάσει θα μπορέσει να βοηθήσει τον κόσμο να κινηθεί προς ένα καλύτερο μέλλον, προς όφελος όλων.